I
138055
Incunabel

Vion de Regno

latonem de Benedictis.

Dominicae. MCCCCLXXXXIII. (1493).

E-S

GW 8369

a. Kauf von Hans Einsiedel = 1 fl
1883, 5/11

I
138055
Incunabel

Dion de Regno.

№190496

Ad Illustrissimum et Serenissimũ dominũ dominum Maximilianum diui Cæsaris Friderici Tertii filium Franciscus de Picolhomineiis Senensis. S. Eustachii Cardinalis.

Nihil habui Maximiliane Illustrissime quod ad te mitterem. cum ætati tum fortunæ tuæ conueniẽtius q̃ Dionis libellum de regno. Cum ĩ prĩmis pulcherrimũ sit cui rei natus destinatusq; sis ei iã inde ab infantia prima ipsis cum annis increscere ut si fieri possit antequam ad ipias imperium: dignus ipio cẽsare: glorienturq; d. ioni[illegible] homines: nõ solum principem te sibi propri[illegible] et su[illegible]: sed etiam optimũ atq; moderatissimum habituros. Nec tam imperandi cupidum q̃ recte imperandi studiosum uideri: cum cui aliquando sint parituri. leges itaq; dionẽ. et leges pauloãte eam ætatem q̃ is regem istituit nõ ab incunabulis orsus regiam educationem Sed ab iis annis qui nõ sperare duntaxat regnum possint sed etiam capere Tibi uero eo minus erit elaborandum quod habes intra regiam: patria atq; auita monumenta iuste clemẽterq; imperandi tuis. et regiæ moderationis rudimẽ

ta didicisti domi : ut etiã sine dionis preceptione qc
qd ad regnãdi artẽ ꝓtiẽat . ipe aut natura tua prestãti
aut diui Cæsaris parentis tui exemplo asseq potueris.
sed ea est mea meorumq; obseruantia in Austriæ fami
liam : ea benificiorum amplitudo ut quanquam spei
plenissimum te uideo addam tamen incita menti ali
qd quo uel euadere sũmus possis uel hec legẽs itelligas
eam euasisse. Tunc enim regiũ culmen Imperatorios
que numeros omnes impleueris cum dionis præcepta
naturæ tuæ splendoriq; maiorum adiũxeris Vale. Ex
urbe . kal . Ianu . M .cccc . Sexagesimonono.

INTER OMNES RErum ſcriptores Nicolae quite pontifex maxime, qui iuſſu tuo in romanū uertuntur ſermonem nullum ego principi nec aptiorem nec magiſ neceſſarium puto, quā dionem hunc pruſaenſem quem ego nuper interpretatus ſum. Scribit enim de regno ideſt de rebus iis quæ ad principem inſtituendum pertinent. et omnes fere conditiones colligit atq; comprehendit: quas optimus princeps habere debet: et copioſe et accurate. par enim eſt hominē diligentem et acutum: cui mul[illegible]m terræ peragrauit, et diu peregrinatus eſt multa [illegible] multa noſſe. et īperandi rationem perſpexiſſe. Maxime cum Traiano Imperatori familiaris fuerit adeo ut ſæpe cum eo in eodem curru ueheretur. Par eſt etiam maximum philoſophum et ſophiſtam multos ex antiquis philoſophis perlegiſſe: qui de regno conſcripſerunt. Vt platonem Theophraſtum Antiſthenem xenocratem et pleroſq; alios excellentis uiros, et maximis in rebus exercitatos. Præterea nō īpaucos icidiſſe q de prefectura: de prīcipatu: de īperio: de tyrānide ac de ſimili aliqua materia ptractarūt, qbus ex rebus uir doctus hūc librū effecit.

Atq; ut ego ex multis indiciis asseq; possum ad traianū perscripsit . quanq; nusq; eū nominati appellat : opus profecto pricipi utilissimum dignumq; ut ab eo legat: qui administrandæ rei : et regendorū populorū curā gerit Totum enim fere in actione quadā et usu uersa tur gubernandi . Genus habet orationis non elatum: nitidū tamen tersum ac lene . Nam dion ob eloquen tiam chrisostomus a græcis est cognominatus Nos eū non quantum in animo habebamus sed pro tempore expoliuimus .Nihil enim satis expoliri et excoli pōt quod nimis acceleratur . Hunc itaq; Nicolae quinte Pontifex maxime si quando uacabit leges . Nam et si multarū rerum usu ac doctrina omnes boni principis et uigilantissimi pastoris numeros cōplexus es ac pluri mū p te sapis erit tamen legenti ut spero nō iiucūdus.

Erunt ali[illegible] Thimotheum musicum cū se alexandro regi ostentare uellet perite admo dum ac musice ex illius more fuisse modulatū Non mollem sane nec tardum quendā modum : nec ex iis illum qui ad remissionem segnitiemq; perducūt: sed ipsū :ut ego arbitror orchū qui palladis carmen di citur .Allexandrū uero tanq; numine correptū mox a d arma prosiluisse .adeo illum tibiæ numerus ac mu sici cantūs uehementia concitauit .Cuius quidem cau sa non tam musicæ uis fuit quam regis animus et ue hemens et excitatus . Nam Sardanapalim ex thalamo

a mulieribus nedum Thimotheus aut alius quiuis iu niorum :Sed ne Marſyas ille nec olimpus excitaſſet. Atq; ut ego quidē exiſtimo etiam ſi pallas ipſa proſecu ta eſſet carmen ſuum: ille nunquam arma attigiſſet. ſed aut ſurgenſ ſaltaſſet aut uerſus eſſet in fugam. Adeo molliter ac miſere in tāta potentia detinebatur. Nos autem in opere noſtro nec deteriores eſſe homine modulatore :nec minus uirilem ac magnanimam ora tionem illius ictibus inuenire debemus nō uno modo tātum temperatam :ſed acrem mitem : bellicam : pa cataṁ :legitimam:ac uere regiam. Cum princeps non ſolum uirilis mea ſententia: ſed iuſtus et audax et cle menſ eſſe debeat. Quod ſi thimotheus quemadmodū bellicum modum norat :ita eum noſſet qui et iuſtū animū et prudentem et temperantem et humanū exhi bere poteſt. Non ſolum ad arma reſpicientem : ſed ad pacem ad concordiam:ad hominum curam ad uenera tionem deorum :maxime dignus fuiſſet qui ſemper aſtitiſſet allexandro non ſacrificanti ſolum: ſed indiſ crete præter dignitatem ac decorum lugenti et accerbi us quam lex aut æquitas poſtulat punienti et in ſocios et amicos ſeuienti et mortales ac ueros parentes contē nenti. Verum non omne auxilium nec plenum morū remedium muſicæ habitus ac facultas præſtare poteſt. Nā ut poeta inquit. Non aſclepiadis hoc deus exhi buit ſed ſolus prudentum ac ſapientum ſermo quales ex antiquis multi fuerūt: id efficere poteſt. perfectus

uitæ dux et docilis ac prestantis naturæ opitulator est qui concinne ad uirtutē omnem exortando perducit. Sed quæ nam studio tuo satis conueniens ac digna exercitatio erit? et unde nos adeo perfectā consumatāq; orationem inuenire poterimus homines uagi atque operarii: qui laboribus et operibus quantum licet gaudemus: Qui sermones et ad nos ipsos et ad alios quoscunq; adhortandos conficimus. Ita loquentes quēadmodum ii canunt et loquuntur qui graue aliquod onus mouent ac transferunt quiete opus suum solantes. cum operarii sint non cantores nec carminū effectores. Verum cum multi sermones sint in philosophia memoratu digni qui mirā audientibus utilitatem afferunt: opus est ut eum inueniamus qui magis ad rem pertinet dehic suadebam musas et appollinem inuocantes quam promptissime fieri potest persequamur. Age itaq; optimi principis conditionē breui comprehendamus. Rex unus cui sceptra dedit ueneranda que iura iuppiter: ut quæ recta forent et iusta uideret. Præclare quidem Homerus cum alia permulta tamen hoc etiam uidetur dixisse quasi nō omnes sceptrū atque imperium a ioue habeant: sed soli boni. Et quasi non ualde multi in consulendo et gerenda subditorū cura idonei sint. Et q; princeps non luxu atque intemperantia diffluere debeat. Nec ignorantia: contumelia superbia: ac cæteris uitiis refertus esse. Nec animum

Optimi principis officium

ira . metu : tristitia: uoluptate : uariisq; cupiditatibus perturbatum habere sed et sibi et subditis aduertere tã quam uerus custos ac pastor populorum. non tanquã epulo aut conuiua ut quidam dixit. sed nec ei tota nocte dormiendum est cum ad desidiam ocium non habeat . Hæc homerus : ut cæteri sapiẽtes ac ueridici homines : ita dicit. Nam nemo improbus nec intemperãs nec auarus sibi aut alii nunquam recte dominabitur . At neque rex erit : et si id græci omnes et barbari et uiri et mulieres dicant et non solum eum admirentur et ei obtemperent . sed etiam uolucres ac feræ in montibus iussa eius peragant non minus q̃ homines . De homerico itaque ac uere principe dicamus . Sic enim sermo simpliciter prolatus sine ulla assentatione uel conuitio ipse a se ipso similem agnoscit ac laudat dissimilem uero arguit ac uituperat. Hic itaque in primis deorum cultor est : et diuina cæteris præfert . Vir enim iustus ac bonus nulli magis obtemperare quam iustissimis et optimis diis potest . Quisquis uero malus placere se diis putat hoc ipso primo sceleratus est . Nam aut stultum deum aut iniquum existimat . Post deos hominũ curam habet bonos et honoribus et caritate cõplectens . curans uniuersos . Nam qui magis armenta curat q̃ qui ea pascitur ? Qui ouium gregi melior est et utilior ? q̃ opilio. Qui equorum amantior? q̃ q eqs plurimum utitur . et ex eis percipit emolumentum :

Tota

Quem uero tamen esse humanum decet? quam qui hominibus imperat? et ab eis habetur in admirationē? Pergrauis enim res est si quis agrestibus feris et tam sibi dissimilibus quibus imperat beniuolentōr sit: quā princeps hominibus: qui mites et ei similes sunt. Et armenta quidem pastores maxime ferunt ac diligunt. et equi aurigas. Venator a canibus custoditur et amatur. ac cætera denique quæ subdita sunt ita diligunt dominos suos. Quomodo igitur non ualde iniquum est. ut stulta et ratiōe carentia animalia curatores suos agnoscant et ament. Id uero quod omnium prudentissimum est et quod gratias referre scit ignoret atq; insidetur. Sed principem mitem et humanum non solū ab hominibus diligi[redacted]uerum etiam amari necesse est. Atq; ipse cum omnes sibi et amicos et beniuolos arbitratur mitem se ac propicium omnibus prebet. Illud quoq; existimat plus sibi propter principatum et curæ et diligentiæ. quam diuitiarum et uoluptatum habendum esse. Qua propter laborum amantior est quam pleriq; uoluptatum et diuitiarū. Nō enim ignorat uoluptates obesse ac debilitāte plurimum solere. Labores uero prodesse atque robustos efficere. Atq; soli huic licet milites commilitoēs appellare: eos uero quibus cū consuetudinem habet: amicus nisi amiciciæ nomen ridiculum arbitretur. Ciuiū atque subditorum pater nō solū nomie uocatur sed etiam re id ostendit

At dominus nedum liberorum· ſed ne ſeruorum quidem uocari gaudet. Non enim tam ſui qui unus eſt: quam omnium hominum gratia ſe imperare exiſtimat Magiſque ipſe gaudet: qui facit quam qui accipit beneficium. At ſolum uoluptatis huius inſaciabilis eſt. Nam cætera quidem principatui neceſſaria: beneficentiam uero rem ſponteneam ac fœlicem putat boni tanquam ſibi nunquam defuturi perliberalis eſt. mali non magis quam ſol tenebrarum hunc qui uident et cum eo conuerſantur nolunt relinquere. Qui audiunt non minus uidere cupiunt: quam filii parentes inuenire. Hunc hoſtes magnopere timent imo nullius ſe hoſtem profitetur. Amici uero confidunt: et qui prope ſunt in tuto ſe eſſe arbitrantur At contra malo Nam et inimici confidunt et amici terrentur et metuunt. bonitate quidem ac manſuetudine ſupplicantes adhortatur. his uero qui ad eum accedunt non metum aut terrorem ſed quod metu præſtantius eſt reuerentiam affert. Nam qui timet oderit ac fugiat Qui uero reueretur expectet atque admiretur neceſſe eſt. ſimplicitatem ac ueritatem regium quiddam ac temperatum putat. Fraudem uero et aſtutiam rē ſtultam ac ſeruilē. Cū maxie feras eas fallaces ac fraudulētas uideat quæ timidiſſime atq; ignauiſſime ſūt. hic cū honoris naturaliter cupidus ſit. et bonos ab hōibus honorari ſciat: minus ſe honorē ab inuitis quā amicitiā ab iis qui odere conſecuturum ſperat. Ita bellicoſus

est ut in eo sit belli gerendi potestas. Ita pacatus ut nihil quod contra pugnet relinquatur. Cum nec illud ei incognitum sit. iis maxime licere pacem agere qui pulchre sint ad bellum comparati. Sodalium ciuium ac militum amantissimus est. Nam qui milites despicit atque eos qui pro imperii salute dimicant ac periclitãtur uel nunquã uel raro uidet Stultum uero et imbelle uulgus blandiendo delinit. Idem patitur quod pastor qui alios qui secum gregem custodiunt: nec agnoscit: nec uictum suggerit: nec cum eis unquam uigilat Is enim non modo feris sed etiam canibus suadet ne a grege abstineant. At qui exercitũ non laboribus exercet sed desidia emollit persimilis est gubernatori qui nautas interdum somno et saturitate corrumpens uectorum ac nauis curam nullam habet. Quod si qs moderatus in his fuerit amicis uero uim afferat nihil cogitãs ut beati emulandique uideantur: se principatus sui proditorem non intelligit. Nam dum ueros amicos mestitia afficit: cæteri eius amicitiam recusant. Vnde pulcherrima se atque cõmodissima possessione priuat. Quis enim amico in suscipiendis laboribus impigrior? Quis promptius gaudet in prosperitatibus? a quo suasior laus? a quo ueritas iucundior? que custodia: quod munimen: quæ arma et meliora et firmiora sunt beniuolorum custodia? Nam quot quisq; amicos adeptus est: totidem oculis quæ uult uidet:

totidem auribus quæ audienda ſunt audit: totidem in/
tellectibus quæ oportet intelligit. Nihilq; ab eo differt
cui deus in uno corpore multas animas dederit quæ
pro illo omnes prouideant. ſed ōmiſſis cæteris ut mani/
feſtum ſignum dicã. Eiuſmodi princeps optimus eſt:
quem boni nec in preſenti tempore nec in futuro lau/
dare erubeſcunt nec ipſe a circumforanis. uilibuſque
opificibus cupit laudari: ſed a liberis ac gẽeroſis. qbus
mentientibus uiuendum ei non eſt. Quis itaque talẽ
uirum non iure beatum dixerit? et unde ad eum uiſen/
dum ac fructum præſtantiſſimi animi percipiendum
non confluent? quod nam ſtudioſo ac generoſo prin
cipe præclarius ſpectaculum? quid miti et beniuolo
iucundius? qui cum omnibus benefacere cupiat? ōni/
bus poteſt. Quid æquo et iuſto utilius? Cuius præte/
rea tutior uita? quam eius quem omnes cuſtodiunt
Cuius ſuauior quam eius qui ſe nulla in re criminari
habet. Quis illo denique fortunatior? quem nemo
bonum eſſe ignorat. Ego quæ ad optimum principẽ
attinent ſimpliciter dixi: quorum ſi ad te pertinere
exiſtimas beatus tu quidẽ benigna ac preſtanti natura
præditus: beati etiam nos qui illius participes ſumus.
Poſt hunc ſermonem tractare cupiebam de primo ma
ximoque omnium principe ac rege quem mortales in
rerū hũanarū gubernatiõe ſemper imitari debent ad
illū ſe ſe cõponentes et illū quãtū poſſũt effingentes.

Propterea homerus ueros reges ac principes a Ioue educatos dicit et consilio ioui similes: minoa qui magnã iustitiæ famam fert Ioui familiarem appellat. At fere quicunq; reges siue apud græcos siue apud barbaros extitere appellatione hac digni sunt. Eos enim iouis discipulos et emulatores fuisse ipse sermo declarat Solus nanque Iuppiter et rex et pater deorũ nominatur. Item ciuitatis et amicitiæ præfectus: et socialis et congenuus et hospitalis et mille alia uocabula: õnia bona et bonorũ causas habet. Nam propter imperiũ ac ptãtem rex appellatur. Pater autem ut ego existimo propter curam ac mansuetudinem Ciuitatis propter leges et communem omnium utilitatem. Congenuus propter eam quæ diis est cum hominibus generis societatem. Amicitiæ præfectus et socialis quia homines omnes congregat et amicos esse uult. hostem uero et inimicum nullum. Supplicius quia propicius est et supplicantes exaudit. fugiens propter malorum fugã. Hospitalis quia hospitem non negligere et hominem alienum ducere amicitiæ initium est possessionalis et fructifer. quia fructuum et diuitiarum et possessionũ dator non autem paupertatis et inopiæ. Quæ uirtutes omnes potentiæ ac uocabulo principis adesse debent. Rectum est itaq; ut de rerum omnium administratione dicamus quale est uniuersum. Id enim et sapiens est et fœlix quod semper infinita sæcula

curriculis infinitis anima optima similiq; numine acp
uidentia iustissimo optimoq; imperio progreditur.
Nosq; similiter cōmuni natura tum sua tum nostra
una lege et uno instituto ordinat eiusdemq; Reip.
participes effecit, quam qui colit et seruat et nihil cō
trahit legittimus ordinatus ac dei cultor est. Qui uero
quantum in se est turbat transgreditur et ignorat ex
lex est et inordinatus siue priuatus sit siue princeps.
quanq̄ longe maius conspectiusq; principis delictum
est. Quemadmodū itaq; ex oibus exercituū ciuitatū et
gentium principibus. Quisquis mores tuos imitatur:
seq; similem tui quantum pōt efficit: Is tibi socius ca
rusq; est. qui uero dissimilem se atq; cōtrarium præbet
ignominia et crimine afficitur et ab ipso pulsus prin
cipatu præstātioribus aliis administrationem cōcedit.
Sic ex principibus qui potestatem et curam a ioue ha
bent. Quisquis ad illū respicit et ad illius se institutū
legemq; conformat iuste beneq; imperans optimam
sortem et exitum fortunatum adipiscitur. Qui uero
transgreditur atq; eū dedecorat a quo mumus id ac
cepit nihil aliud efficit in summa rerum potestate: nisi
quod et præsentibus et futuris se intemperantem atq;
improbum declarat phætontis fatum implens. Qui
ut in fabulis traditur præpotentem ac diuinum solis
currum præter sortem conscendit. Cū idoneus auriga
non esset. Homerus quoq; sic inquit Impius atq; ani
mo immiti crudelia cernet. Hunc ōnes osi: hinc ōnes

peiora uolentes.

Dira ſimul uiuo :defuncto dira rogabunt.
At pius et ſcelerum immunis meliora uidebit.
Hunc omnes ob recta colent .hunc inclita demum
Fama uirum extremas terræ uulgabit in oras.

Perlibenter ac prompte ut dixi quantum in me eſt de ioue ac uniuerſa natura pertractarem .ſed quoniam id maius eſt quam preſenſ tempus patiatur et accuratio re indiget demõſtratione. Fortaſſe alias nobis ocium erit ad id perſequendum Nunc ſi fabulam imo ſermo nem ſacrum ac ſanum audire uis in modum fabulæ re citatum forſitan tibi cum deinceps recordabitur: uide bit nõ abſurdus.quẽ ego oli e muliere ſiue heliẽſi ſiue arcade audiui: quæ multa de hercule percenſebat. Nã cum propter exilium uagus aliquando eſſem. Diis qui dem gratias habeo quod me multarum rerum iniuſta rũ ſpectatorem eſſe non permiſerunt: multum terræ ut potui tum apud græcos tum apud barbaros in men dici habitu et amictu peragraui.

Non ego delitias epularum nec mulierum
Sed modicam uictu cererem panemq; petebam.

Cumq; i peloponeſſum ueniſſem ciuitates quidem nõ admodum accedebam ſed in agro ubi multa perſpici poterant permanebam meq; paſtorum ac uenatorum ſimplicibus ac ſtrennuis moribus immiſcebã: ab heleo autẽ opido piſam ſecus alpheũ proficiſcenſ aliquãdiu

uiam habui. Postea in siluam ac regionem quandam perdifficilem et in plures tramites incidens qui ad ipsa ut puto pecorum armenta deferebant in ipso meridie uagabar et errabã quem percontarer neminem offendens. Tandem in edicto quodam loco arborum coronam quasi lucum aspicio appropero si uiam inde aliquam uel domiciliũ uideam. Inuenio lapides temere congestos et uictimarum pelles et baculos et clauas suspensas pastorum (ut arbitror) uota. Paulo ulterius mulierem quandam uideo robustam magnam ætate anum amictu agresti cincinos quosdam canos demitentem Ea interroganti mihi perbenigne ac leniter: uoce dorica respondit. Nam et locum eum herculi sacrum dicebat et quod filium pastorem haberet et cp ibi oues pasceret: et quod sibi deorum mater diuinationem dedisset et quod pastores omnes et agricolæ indigenæ eam sæpe consulerent pro fructuum pecorũq; generatione ac salute. Nec tu inquit sine diuina sorte huc aduenisti. nec te uacuum abire sinam. Post hæc prædicebat non multum mihi temporis ad errores et erumnas superesse. Hæc omnia nõ ita dicebat ut alii numine afflati et anxia et caput circumagens nec terribiliter inspicere conabatur: sed continenter admodum ac temperanter. Cum tu inquit aliquando congredieris cũ uiro potenti et plurimæ regioni ac plurimis hõinibus iperãti: ne pigeat fabulam hãc enarrare

et si nonnulli te ut garrulum et uagum hominem cõ/
tempturi sint. Nam hominum omnium sermones ac
sapientia ad dei uerba et inspiratõnem nihil sane sunt.
Quæcũq; enim ab hominibus sapienter uereq; de diis
ac uniuerso dicuntur. non sine diuina uoluntate ac
fortuna per primos illos ac diuinos uates in animis ho
minum fuere: qualem in thracia orpheum musæ filiũ
dicunt: qualem pastorem eum qui in monte quodam
boeciæ musas audiuit. quicũq; uero nulla inspiratione
nullo numine aliquid ex se tanq̃ uerũ in uita itulerũt
absurdi et iprobi extitere. Aduerte itaq; animum et
Fabulã hanc uigilanter audi ut memor illi recenseas
cui te congressurum dico. Ea de deo est apud quem
sumus: qui Iouis filius ut omnes dicũt ex Alcmena ge
nitus non solum argis: sed toti græciæ iperitauit. Hoc
multi non norunt sed quod peregrinando militauerit
atq; imperium seruauerit. Quidam dicunt tunc heury
steum regnasse qui omnium præstantissimus et laborũ
patientissimus fuit. Hæc a quibusdam temere dicũtur
Nam ille non solum græciæ rex fuit sed toti orbi et ho
minibus omibus iperauit apud quos eius templa sunt
ab oriente sole ad occidentem. Fuitq; simplicibus nõ
autem multiplicibus ac superuacaneis improborũ hõi/
num cauillatõnibus uersuciisq; eruditus. Hæc de eo di
cuntur q; nudus erat preter leonis pellem et clauam:
quod ideo dictum est: quia aurum et argentum et ue/
stem nihili faciebat nisi quãtũ ea largiretur et erogaret

fuere quibus non ſolum opes infinitas et terram et ar/
menta equorum ac boum donaret :ſed etiam ciuitates
et regna omnia ſua exiſtimans et nihil alienũ ſimulq;
beniuolentia accipiẽtũ datis adeſſe. Sed nec illud uere
dicunt quod ſolus ſine exercitu orbem peragrabat Nã
quomõ uel ciuitates expugnare uel tyrãnos euertere
uel ōnibus ubiq; ſine copiis ſperare potuiſſet. Sed quia
et animo promptus et corpore ualidus et laborum pa
tientiſſimus fuit. Idcirco dixerunt eum ſolum profici/
ſci et ea efficere quæ uolebat. Huc accedebat quod pa/
ter multam de eo curam habebat : et ad præclara certa
mina impetum dabat: quæq; per auguria per exta per
omnem diuinationem illi ſignificans . Quem poſtq̃
nec auaritiæ nec uoluptatibus deditum animaduertit
quorum gratia multi mortales diuitias amant: ſed ſibi/
ipſi imperaturũ et q̃plurimum poſſet q̃plurimis bene/
facere cupientem Et quanq̃ generoſam illius naturam
intelligeret cogitans tamen quantũ in eo eſſet mortali
tatis et quod multa ſunt hoinibus et intemperantiæ et
delitiarum mala exempla . Multiq; eum qui optimus
a natura ſit inuitũ tamen præter eius ingeniũ mentēq;
peruertunt. Hæc putans mercurium mittit ſimul quæ
ferenda ſint imperat . Ille cũ thebas ueniſſet ubi iuue
nis hercules educabatur qui nã eſſet et a quo miſſus
edixit ſũmensq; eum uia quadã ſecreta et hominibus
inacceſſa in mōtis cacumen quoddã perduxit circũ/
ſpectũ atq; excelſum . Cuius exteriora rupibus erectis

et profūda ualle prærupta erant flūine illū circūfluēte ac tantum ſonitum ſtrepitūque edente ; ut ab imo in ſūma aſpicientibus unus uertex uideretur qui re uera duo erant ab una radice ꝓuenientes: multūq; iter ſe/ ſe diſtabant quorum alter regius apex uocabatur ioui regi ſacer . Alter uero tyrannicus cognomen typhon q aditus duos habebat regius tutū et amplū ut ſi cui a maxio deo eſſet cōceſſū uel curru ſine offenſione ac periculo adiri poſſet . Alter uero arctum obliquū ac uiolentū ut plurimi per eum aſcendere adorſi in ripas ac flumen præcipites ierunt ut pote iniuſte uadentes. Atque ut ego dixi multis a longe inſpicientibus duo unus uidentur . Cū regius tanto ſublimior ſit ut etiā nubes excedat in puro ac ſereno aere. Alter longe in ferior circa ipſam nubium regionem tenebroſus atq; caliginoſus quo poſtquā mercurius herculē perduxit: ōnem ei loci naturam oſtendit . Cum hercules ut iuue nis ac ſtudioſus quæ intus erant uidere uehementer cu peret . Sequere ergo inquit ut eorum differentiam ui deas quæ ſtulti ignorant . Oſtendebat ei primum in maiori apice mulierem quandam pulcherrimam ma gnam illuſtri ſolio ſedentem ueſte candida : ſceptrum tenentē: nō ex auro argento ue ſed ex alia quadā purio re clarioreq; natura q̄lē iunōem deſcribūt facie admo dū uenerāda ac læta ut boni ōnes ituentes plurimum cōſiderent: malus uero nullus magis eā ituері poſſet q̄ uiſu hebeſ ſolis iubar iſpicere: eiuſ uultuſ cōſtās ſuiq; ſi

milis erat aſpectus neq̃q̃ toruus. Locus iſpe quietem plurimã et fauorem ōniũ meliora loq̃ntiũ ſine tumultu obtiebat. Omia fructibus omnigenisq; animalibus plena. Aurum argentũ æs ferrum ibi coaceruata non quod illa auro argento ue quicq̃ intenta eſſet: ſed potius animalibus fructibusque delectabatur: quam ut hercules uidit uerecundia permotus erubuit: at tanq̃ puer aliquis generoſam matrem ueneratus eſt mercuriumq; interrogat quæ nam ea eſſet. Cui ille hæc iquit: eſt beati regni regia ac dea ab ioue deo procreata. quapropter hercules magis atq; magis confiſus rurſũ interrogat quæ nam ſit aliæ mulieres quæ eã circũſtant: adeo formoſæ: adeo magnificæ et uultu maſculo. Hæc inquit: quæ irate ac toruũ aſpicit: a dextris ſedẽs iuſtitia eſt pulchritudine plurima ac manifeſtiſſima ſplendens. Iuxta quam equitas eſt ualde illi ſimilis ſpecie tamen paululũ differens. Ex altera parte mulier admodum ſpecioſa ac delicata ſuaue ridens pacem eã uocant. mulier uero quæ prope reginam ac iuxta illius ſceptrũ ſtat robuſta cana magnanĩa: lex dicitur eadẽq; recta ratio nõinatur cõſilii particeps et collega quaſine nihil illis nec facere licet nec cogitare. Quæ cũ hercules audiret uideretq; mirũimodũ dlectatus et nimiũ aduertebat: ut q nũq̃ illiarũ eſſet obliturus. Hinc poſt quã ad tyrãnicũ igreſſũ diſcederunt. Specta inqt eã quã pleriq; mortales tãtopere adamant ꝓ q̃ tanta negocia ſuſcipiunt cædesq; moliunt filii parentibus et

Parentes filiis et fratres fratribus insidiantur: maximũ malũ exoptantes ac beatum appellantes pœnitentiæ potestatem. Et primo illi ingressũ ostendebat qui quidem unus manifestus uidebatur: quanq̃ is ut ante dixi fallax et ad ipsũ deferens precipicium alii uero permulti occulti. Tota autem circũstans regio subdita ac diuisa sub ipso solio uidebatur. Tramites et aditus omnes sanguine et cadaueribus pleni per horũ nullum herculem duxit. sed per aliam quandam puriorem uiã ut pote spectatorem futurum qui postquam introgressi sunt tyrannidem inueniunt sese regno de industria affingentem et longe ut ipsa putabat altiore solio sedẽtem quod cælaturas quidem plures auro ebore electro ebeno et coloribus uariis distinctas habebat. Sed solii basis nec stabilis erat nec firma sed mobilis ac nutans nihilq; omnio ordine dispositũ inerat: sed ad gloriam ad iactantiam ad delitias: omnia multa sceptra: multæ tyare: multa in capite dyademata. Nam et regni mores imitata pro amico arrisu (nescio quid) submisse ac subdole susurrabat: pro uenerando lætoq; aspectu triste ac seuum aspiciebat. Et ut magnanima uideret accedentes despiciens honore nullo dignabatur. Ex quo omnibus infensa omnes ignorabat sedensq; quiescere nõ poterat crebro circũspectans: crebro a sede exiliens. Aurum in sinu turpiter seruabat: rursumq; id totum ex metu effundebat: post rursum ne quis id haberet corripiebat. Vestis eius uaria nam et purpura

et punicca et crocea pepulorũ ꝑs alba erat :amictus ma
gna ex ꝑte diſciſſus:colores uarios:nũc timens nũc an
xia:nũc diffidens:nũc irata emittebat. Interdũ triſti
tia hũilis: Interdum lætitia elata nunc admodum effu
ſe ridens:mox rurſum lugens.circa eam mulierũ turbã
non qualem circa regnum diximus ſed crudelitas iniu
ria iniquitas ſeditio quæ omnes illam dilacerantes peſ
ſime diſperdebant pro amicicia ſeruilis illiberaliſq; ad
ulatio aderat:non minus quam ulla illarum inſidioſa
ac perniciosa quæ cum ſatis ſpectata eſſet Mercurius
herculem percontatur utra ſibi earum placeat. Alterã
inquit uehementer admiror ac diligo uere quæ mihi
dea uidetur quam ut emulemur ac beatam dicamus
æquum eſt. Poſteriorem uero hanc inimiciſſimam ſce
leſtiſſimamq; exiſtimo : quam perlibenter ex hoc ſco
pulo præcipitem darem ac penitus abolerem. Hæc cum
Mercurius intellexiſſet ioui renunciauit ille herculi ut
idoneo totius humani generis ĩperium permiſſit qui
ubicunq; tyrannidem tyrannum ue intelligeret ſuppli
ciis afficiebat ac prorſus extinguebat tũ apud græcos
tum apud barbaros. Vbicunq; uero regnum regem
ue honore proſequebatur et ſeruabat. Vnde ſeruator
hominum dictus eſt:non quod eos a feris liberaret Nã
quantum leo uel aper obeſſe hominibus poteſt? Sed
quod immites improboſq; homines excruciaret : et ty
rannorũ ſuperbiã ac poteſtatem contũderet: quod et
nũc facit et adiutor tibi eſt et regni cuſtos q̃diu ĩperas.

ALexander cum adhuc esset adolescens cũ patre philippo dicitur magno ac uirili animo sermonem de Homero habuisse: ac omnem fere eam disputationem de regno fuisse. Nam alexander iam cum patre exierat in exercitum prohibente quidem illo quamquam retineri nullo modo potuit. Nam quemadmodum generosi catuli cæteris in uenationem exeũtibus non patiuntur remanere: sed sæpe ruptis uinculis sequuntur: ac nonnunquam pre studio et iuuenta opus clamore perturbant ante tempus feram excitantes: nonnunquam etiam exilientes ipsi prædam capiunt. Sic alexander. Nam et ipsum ferunt cheronensis pugnæ ac uictoriæ causã extitisse patre segnius se habente propter periculũ: Sed cũ iam ab exercitu redissent: ac musis apud pyeriam sacrificarent olympico certamine constituto quod apud eos peruetusta res erat adessentq; ambo interrogat eum philipus cur tantopere Homerum admiretur: et illi solum operam det. Cum nec alios negligere conueniat: qui sapientes uiri fuerũt. Cui alexander uidetur mihi inquit O pater non omnem poesim regi conuenire quemadmodum nec amictum omnem. Nam cæterorum quidem poematũ alia ego ad amores pertinere existimo: alia ad conuiuia: alia ad pugilum uel equorum laudes ac uictorias alia ad luctus mortuorum. Quædam uero risus gratia sunt comparata: quemadmodum comica: et ea quæ

poeta parius conscripsit. Quædam ex his fortasse cō
munia sunt. Cum et priuatos simul et multitudinem
admoneāt ut ea sunt quæ phocylides ac theognis fecit:
quæ profecto quid aut nobis aut nostrum similibus
possunt prodesse: qui omnibus dominari et omnium
curam habere uolumus. Homeri uero poesim solam
ego generosam et magnificam uideo. Cui is anius ad
hiberi debet qui hominibus imperaturus sit: si non
omnibus at plurimis certe et clarissimis pastor procul/
dubio ut ipse ait futurus populorum. Et quemadmo
dum absurdum est: ut rex non optimo equo utatur:
sic etiam ut deterioribus poetis tanquam ociosus incū
bat Verum ne hoc non noris Ego non modo non aliū
poetam sed ne cuiusquam quidem uersum præter ho
merum fere possum. Vehementer itaq; philippus eius
animi magnitudinem admiratus est: quo constabat
illum nihil humile nihil abiectum sentire. Sed cum he
roibus se ac semideis iam comperare. Verum uolens il
lum ciere: num inquit hesiodum parui faciendum pu
tas? Non parui respondit immo nihili. At ille non regi
bus fortasse nec imperatoribus: sed quibusdam cui
Allexander ridens pastoribus īquit fabris et agricolis
Nam pastores a musis amari dixit fabros perite admo
net quantum themonem incidere debeant: agricolas
quando dolium inceptent. Non ne inquit philippus
utilia hæc sunt? At nō nobis o pater nec macedonibus
iis qui nunc sunt sed qui olim fuere cum pascentes et

agrum colentes tribalis et yllyrys seruiebant Sed quæ ab hesiodo inquit adeo magnifice de satioē ac messe dicuntur non ne tibi placent?

Pleados est resecanda ceres adlantidos ortū Hac autē sese stella condente serendum est. Multo magis iqu it quæ ab homero de agricultura dicta sūt Cui philippus et ubi nam homerus de agro colendo locutus est. Nū ea dicis quæ sunt i clippeo ĩsignita et arantiū et meten tiū et uidemiātiū? nequaq̄ iquit sed illa potius. Ac ceu messores domini locupletis in aruo. Quantū agri po tuere sati comprendere tractum. Tantum inter sese ad uersi sternuntq; metuntq;. Farra solo succissa cadunt densique manipli. Sic phryges hic uastant illic populā tur achiui Obliti nulla arma timent nullūq; periclū.

At homerus cum hæc diceret inquit philippus ab hesi odo superatus est. Nōne epigrāma illud audiuisti apd heliconem in tripode inscriptum. Hesiodus do num dedit hoc spectabile musis. Diuinum cantum cum chalcide uicit homerum.

Merito inquit Alexander homerus superatus est non enim apud reges decertauit: sed apud agricolas et pri uatos homines deliciis ac uoluptatibus deditos. Nam et homerus in poesi sua euboeas tetigit. Admirans philippus quo modo iquit? quia solos eos in omnibus græcis turpiter totundit dicens retro comātes: quem admodum nonnulli tenellos pueros nunc tondent.

Cui arridens philippus . At qui o alexander inquit po
etas bonos et graues rerũ ſcriptores nequaq̃ offendere
debemus: Cum de nobis dicendi quæ uolunt habeant
facultatem Non omnem inquit facultatem Nam ſteſi
choro cum de helena mentiretur non fuit utile . Sed
nec heſiodus o pater uidetur ignoraſſe uires ſuas : et
quantum excederetur ab homero quid ais? Quia in
quit cum homerus heroum geſta pertractaſſet ipſe
mulierum dinũerationem fecit et profecto muliebria
decantauit in uiris laudandis homero concedens . At
tu o alexander uter eſſe malles : agamemnon uel achil
les uel aliqſ alius heroũ illorũ: an homerus? Mime iqt
Nã tu lõge et achillem et cæteros ſuperas: nec deterio
rem te Peleo exiſtimo nec macedoniã phthia debilio
rẽ nec olimpum montem pelio dixerim ignobiliorẽ.
At nec peiorẽ ego diſciplinam ſub ariſtotele aſſecutus
ſum quam ille ſub phenyce amyntoris filio: qui domo
exul a patre diſſidebat Præterea achilles aliis obtem
perat et cum paruis copiis mittitur nõ rerum dominuſ
ſed cõmilito . Ego uero nũq̃ ſub cuiuſdam iperio fui .
Tũ philippus paululũ pcitus nõ ne iqt ſub meo ipio
es alexander? nequaq̃ reſpõdit : Nã tibi nõ ut regi ſed
ut patri obtẽpero . At tu iqt philippus ais te matre dea
natũ quẽadmodũ achilles? nũ olympiadẽ thetidi cõpa
rare uis? Ad hæc Alexander leuiter ſubridens O pater
inquit ea mihi quam nereides omnes uirilior uidetur .

Hic philippus subridens non solum inquit uirilior sed bellatior. Nam mecum certare non cessat. Hæc quidē ita inter se colludebant Rursus eum philippus interrogat. Cum tu tantopere homerum admirere cur eiussapientiam aspernaris. Quoniam preconem inquit magna et clara uoce in olympia prædicantem perlibenter audio: nō tamen alios uicentes p̄dicare uellē: sed ab aliis prædicari. quæ cū dixisset aperte declarauit homerū cælestem ac diuinum hominem fuisse: et uerum uirtutum præconem se uero ac uiros eius pugiles ac certatores clarorum operum esse. Nihilq; absurdum inquit o pater si et ego bonus poeta essē natura id concedente: quando quidē et oratoria regi pernecessaria est Nam tu sæpe tum et aliis Athenas administrantibus tum etiam demostheni rescribere ac respōdere cogeris oratori ualde blando ac uehementi? Vellem inquit alludens philippus pro demosthenis ui Atheniensibus amphipolī cōcedere Sed dic mihi quid nam homerus de oratoria sentiat. Videtur mihi o pater uehementer eam admirari non enim dicendi magistrum phœnicem achilli induxisset nam eum a patre missū dicit ut Quæ dicenda forent et quæ peragenda doceret.

Et optimum quenq; ex principibus facultatis huius studiosum fecit. Vt dyomedem ulixem nestorem: et alterū tū prudentia tū facundia prestantem Nā initio operis sic ait. Cuius et e liga par melli sermo fluebat. Adeo ut agāemnon mallet decem eiusmodi senes cōsi

liariof quã totidem iuuenes: qualis erat aiax et achilles Sic enim ſe cito troiam capturum ſperabat et quanta eſſet in dicendo utilitas in altero declarauit. Nam græcis belli diuturnitate defatigatis: et obſidionis difficultate. Præterea morbo et agamemnõis et achillis diſſentione. Ad hæc cum quidam aſſurgeret et eorũ contionem pertutbaret multitudo ad naues impetum fecit: et quamprimum aſcendentes fugam parabant. Cum eos retinere nemo poſſet agamemnone quid in tanto diſcrimine faceret neſciente. Non ne ſolus tunc Vlixes eos reprimere ac reuocare potuit: et tãdem cum neſtore ut manerent perſuaſit. Qua re nõ dubium quin hoc oratoris opus fuerit. Multa alia adduci poſſent / et non mõ homerus ſed heſiodus uidetur ſentire phyloſophiam et oratoriam regibus conuenire ubi de calliope dicit.

Calliope regum comes eſt ioue nata parente
A ioue nutritos pariter comitatur honorat:
Carmina quidem componere o pater et proſam orationem conſcribere ut tu epiſtolas ĩ qbus te ualde excellere dicũt nõ admodum regibus neceſſariũ eſt niſi dũ iuuenes ſũt: et ociũ ad eam rem habent: quẽadmodũ thebis te ĩ ſtudio litterarũ dicũt elaboraſſe. Nec etiam phyloſophia regi exqſitiſſie attigẽda eſt. ſed ſipliciter et ſie ulla fictiõe opibus ip̃is ſe clementẽ mãſuetũ et iuſtum oſtendere debet. Item fortem excelſum et quod ad diuinam naturam proxime accedit beneficum:

Præterea cum tempus fert libenter audiat quæ ex phy
losophia sunt: nisi a maioribus suis discrepent et con
traria uideantur. uir autem præstans et generosus meo
consilio delectari et animum adhiberi poesi debet: nõ
oi sed optimæ et magnificentissimæ: qualem homeri
solum et hesiodi scimus: ac si quis alius est qui boni
aliquid dixerit. Nec omnem eum musicam perdiscere
uolo: sed uel lyra uti uel cythara solum ad laudes et
cultus deorum Cantet præterea clarorum uirorum ge
sta. Non tamen sapphyca nec anacreontica amatoria
carmina: sed stesichoria aut pidarica si qua necessitas
fuerit quamq̃ ad hæc fortasse satis est homerus. Num
tibi inquit philippus homeri ulla ad lyram uel cytharã
uidentur decantanda? Cui alexander toruũ aspiciens
ut leo Ego inquit homerica permulta ad tubam decã
tari arbitror oportere non quidem reuocantem sed ad
hortantem incitantem: et ea iubentem non quæ a mu
liebri uirgineo ue choro dicuntur sed quæ ab armata
phalange magis quam cyrteia illa apud lacedemonios
Tũ philippus uehementer illũ collaudauit. quod tam
multa ac prælara de homero dixisset. Hoc enĩ iquit de
quo nunc mentionem fecimus homerus ostendit. Nã
cũ Achilles pugnam detractaret non eum amatoria
carmina decantantem induxit q̃q̃ bryseidis amore te
nebatur: sed cythara utentem non me hercule empta
nec domo allata sed ex spoliis excpta cũ arisbam cepit

et ethionem hectoris ſocerũ interemit nam Hac aiũm
oblectans heroum geſta canebat Quaſi uir gene-
roſus ac regius nunquam clarorum operum obliuiſci
debeat nec edendo nec canendo ſed ſemper uel ipſe
magnum aliquid et egregium facere. Vel eorũ recor-
dari qui fecerunt. Hæc Alexander cũ patre diſſerebat
aiũm ſuum oſtendens. Nam et homerũ ſũmopere dili
gebat: et Achilli propter Homeri poeſim inuidebat:
quemadmodum nonnunquam mali pueri bonis inui
dent quod meliores amatores habeant. Agamẽnonẽ
uero non ualde beatum putabat Nã ſe longe pluribus
imperaturum ſperabat. Poetas autem alios non ualde
curabat ſceſichori et pidari idcirco mentionem fecit:
quod alter Homerum imitari uideretur et troiam
captam non male ſcripſiſſet et quod gentilem ſuum
et eodem nomie alexandrum laudaſſet qui phylellem
cognominatus eſt ſic dicens fortunatorũ de nomine
dardanidarum Qua propter tũ poſtea thebas dirueret
ſolam illius domũ intactam reliquit· iubens inſcribi
pidari poetæ domũ ne icendite. Solebat eni his qui eũ
non male laudaſſent gratias plurimas referre: adeo
honoris cupidus fuit Sed o fili inquit philippus Nam
te dum talia referſ perlibenter audio. Num regem uis
ædes ad uoluptatẽ ædificare auro electro et ebore præ
cioſo ornataſ nequaquam inquit? ſed potius hoſtium
ſpoliis et armis et deorum templa tali ornatu placari
quali hector uolebat cũ præſtantiſſimum quemque

achiuorum prouocans dicebat si uictor fuero corpus
ego sociis sepeliendum reddam arma uero detrahens.
Hæc ad templa feram suspendamq; arci tenentis
Hic enī templorū ornatus lōge præstantior est quam
qui ex smaragdo et sardonyche est quali sardanapa
lus ninum adornauit. Talia enim studia non regum
sunt sed stultæ alicuius ac lasciuæ mulieris luxus. Nec
ego īquit tam Athenienſibus inuideo ex eo sumptu et
impensa quam in ciuitatem ac templa fecerunt quam
ex rebus gestis maiorū Nam maridony acinacem et cli
peos lacædemoniorū pyli captos longe præclarius ac
præstantius monumentū habent quam arcis uestibula
uel olympium illud quod infinitis talentis constat. Mi
nime inquit philippus homerū in hoc potes laudare:
qui alcinoi regiam uiri græci et insularis non solum
ortis et arboribus et aquis iucūdissime inhabitaret sed
aureis etiam statuis exornauit Menelai quoq; domum
eiusque ab exercitu redeūtis: non ne quasi persicam et
medicam facit: ac non multo minus quam eam quæ se
miramidis uel darii uel xersis fuit sic enim inquit.
Vt solis radii splendent ut candida phœbe
Sic auro argento electro niueoqne elephanto
Conspicua insignis menelai tecta nitebant.
Nam tua quidē sententia potius eam troianis spoliis
quam his splendere oportuisset: pualulū īmoratus ale
xander uidetur inquit mihi homerus nec hoc sine re
spōsiōe præterire Nā ipse fortasse regiam ad menelai

mores fecit quem ſolum ex omnibus achiuis mollem bellatorem dixit: Cum is poeta nihil fere temere dicere ſoleat Sed ſæpe et ueſtitum et domicilium et uictum ad hominum mores accōmodat. Et propterea regnū apud phæaces et ortis et pomis annuis et iugibus fontibus adornauit preſerti calypſus formoſiſſime atq; hūanniſſime deæ domum quæ in inſula habitabat. Nam in ſulam eam tum egregie odoriferam propter ſuauiſſimos in ea odores dixit tum et uirentibus et amenis arboribus opacam. Circa ſpeluncam quoq; uites pulcherrimas racēis onuſtas. Ex anteriore domus parte prata mollia appio et aliis herbis plena. In medio aquæ nitētis ac pellucide fontes quatuor q; undiq; decurrebant cum locus eſſet equalis et nulla ex parte propendens quæ ōnia mirum ĩmodum amatoria et iucunda erant quemadmodum deæ facies menelai uero aulam: ut alicuius aſiatici regis et auro et opibus locupletem Nam ille non longe a pelope ac tantalo aberat. quod etiam euripedes in aduentu regis chorum innuere fecit cum diceret menelaum ob multam opulentiam ex ſanguine tantalidarum uideri At nequaquam his ſimilem ulixis domum fecit Sed ut uiri alicuius muniti et ad hoc ipſum inſtructam ſic dicens

Sunt alia ex aliis inſtructa ſed illius aula
Stat uallo et muro duplici ſtant robore portæ
Vt uis nulla queat tantas euincere moles.

Sed poetam ipſũ in quibuſdam quaſi narrantem acci
pere debemus in quibuſdã quaſi conſulẽtem et admo
nentem in quibuſdam quaſi uituperantem et deriden
tem. Quæ uero ad cubile et quotidianum uictum atti
nent ſatis inſtituere homerus uidetur regia quadam et
re uera heroica inſtitutione :a quo lygurgus diſcens
lacõica cõuiuia iſtituit quæ illi philicias cœnas uocãt.
Nam et ipſum homeri laudatorem dicunt et primũ
ex creta uel ionia poeſim in græciam detuliſſe. Dyo
medem itaq; ualde duriter accumbere fecit ſuper agre
ſtis bouis pelle : tela illi in cuſpidem erecta circumpo
nens non ornatus (me hercule) gratia ſed ut captu
promptiora eſſent. Heroas autem carnibus bubulis ue
ſci uirium non uoluptatis gratia. Agamemnonem ue
ro qui ditiſſimus erat et uniuerſæ rei dominus :ſemp
bouem mactare dicit : et præſtantiſſimos quoſq; inui
tare et aiacem poſt uictoriã bouis tergo accipit :piſces
nunquã guſtare facit : etiam tũ in littore maris eſſent
caſtrametati piſcoſum helleſpontũ uocans id quod
eſt cuius recte plato cõmeminit. ſed nec procos piſci
bus ueſci in ithaca dixit cũ ualde laſciui eſſent et deli
cati et talia ederent. Cum itaque hæc ita pertractet
manifeſte declarat qualem cibũ et ad quẽ finem eſſe
oporteat. quem cum laudare uult roborificas epulas
dicit quod robur ſilicet uires exhibere poſſint. Hæc di
cens docet et admonet quam uir præſtans menſæ curã
habere debeat : cum ipſe et uarios et lautos cibos non

ignorarit. Quare qui nunc in his effusi sunt ut syri et persæ et ex græcis itali: et iones ad homericum apparatum atq; opulentiam minime accedunt. sed num inquit philippus uestem pulcherrimā regibus dat? nēpe respondit non tamen muliebrem nec uariam. Agamēnonem solum purpura ornauit: et ulixem una palla domo aduecta. Arbitratur enim principem non humilem uideri oportere: nec priuatis et multitudini similē. sed et ueste et armatura ab aliis diuersum: non tamen delicatum nec curiosum Nam carem illū auro redimitum ad pugnam exeuntem ualde contumeliose increpat.

Ille auro ut mulier pugnam redimitus adibat.
Non tamen hoc demens durum depellere fatum
Eualuit manibus domitus præstantis achilli.
Nanq; illum æatides rapidi simoentis ad undam
Exemptum pariter uita spoliauit et auro.

Simul molliciem eius ac stultitiā deridens qui mortis præmia hostibus portaret. Sed nonne homerus aurea gestamina in bello laudat: ut armillarum torquium phalerarum ex ære et auro: qualium persæ studiosi diicuntur. Non enim Homerum bellicarum rerum reprehensorem habent. In quibus studiis et duces bonos et multitudinem ordinatā fecit. Procedunt enim apud eum achiui ordiati qui ductores timent. Barbari uero inordinati et tumultuosi ut grues Nā id maxime i periculis salutem et uictoriam affert ut exercitus ductores

metuat. Nam qui duces suos non timent cito hostem timebunt. Et cum achiui ductores essent quiete dixit castrametari Troiani uero cum quid eis succedere uideretur tota nocte. Insequitur clamorq; uirũ clangorq; tubarũ. Quare maximum uirtutis uel uitii signũ est uel continenter prospera uel aduersa inconti nenter ferre. Sed homerus. O pater idoneus mihi casti gator uidetur Cui rex qui animum conatur adhibere optimus erit et fortunatissimus. Is enim aperte duas re gis uirtutes ponit fortitudinem ac iustitiam ubi dicit. Ille bonus pugnator erat dux optimus idem.

Quasi cæteræ has committentur. Nec solum princeps et foritudine et bonitate præstare debet: Sed nec eos audire qui carmia mollia et anios relaxantia canunt. nec prauas et corruptas modulatorũ consuetudines ad mittere: quæ ad imperitæ consuetudinis oblectationẽ factæ sunt. Sed hæc omnia quamlongissime abiicere: et ab animo suo abalienare: et e regia ciuitate risus in continentes et eorum auctores cum dicacitate carpentes expellere siue metrici sint siue non. Saltus quoq; lasciuos et meretricios mulierum gestus in lasciuis saltibus. Item incitatos et exleges modulationum numeros: et fractos absurdis inflexiõibus modos et multiuocorum instrumentorum uarietates omnino submouere. Solummodo eum tantum admittet qui mauorti conuenit fortem clarum et grandem qui non uoluptatẽ nec segniciem audiẽtibus affert sed terrorẽ

ingentem ac tumultuosũ icutit qualem mars ipse ex citauit. Clarius excelsa theucros hortatus ab arce.
Et achilles sola uoce priusq̃ conspiceretur troianos in fugam uertit ex quo duodecĩ uirorũ mors apud eorũ currus et arma consecuta est. Præterea eum cantum q̃ a musis ad hoc ipsum institutus est uictoriæ signum qualem achilles iussit achiuos decantare cum hectorẽ ad naues duceret ipse exorsus. Nunc agite o danai lætum pæana canẽtes Digrediamur. et hũc naues ducamus ad altas Gloria nobiscum est: occidimus hectora magnum. Quem iusta atq; deũ troes sociiq; colebant
Præterea cantus adhortatorius qualis est lacedemoniorum cum prelium ineunt: ualde lygurgi reipublice et illorum studiis conuenit sic
Eia agite o sparte iuuenes gens inclita bello
Rem telo gerite et Parmam proferte sinistra
Haud quaq̃ patrium spartanis parcere uitæ.
Saltus quoq; his similes non lasciuos et mutantes sed quantũ fieri potest fortes et temperantes introducere debet deo primicias et reipubl. meditationem Saltum etiam armatum cuius poeta merionem peritum dixit. Nam troianum quendam induxit ita dicentem.
Merione quanquam celer es saltusq; peritus
Cessasses: si te potuissem attingere telo.
An tu aliud saltandi genus existimas poetã dixisse: moli filium edoctum qui inter/

Mars

parma

præſtantes connumeratus eſt quam armatum quod erat curetum cretenſium patrium motum ſcilicet celerem ac leuem : et ad precauendum uel euitandum telum agilem His conſequens eſt ut non talia uota rerũ optet qualia cæteri; nec ita deum inuocet ut anacreon poeta ionicus.

O domitor rerum et dux amor. Qui cum nymphæ ceruleæ: Et purpura ludit uenus. En genua ſupplex amplector tua. Tu propicius teneras exaudi preces
Faue cleobulo ſuſcipe amorem meum.

At nec atticorum bacchanalium et uinolentorũ uota regi conueniunt: ſed uulgaribus: ſodalibus: hilaribus: et animo relaxatis: quale illud eſt.

Vtinam ex ebore formoſa fierem lyra:
Et me formoſi pueri in bacchi ferrent choros
Vtinam aurum nitens ac puſillatum fierem
Et me formoſum formoſa geſtaret mulier. Sed illud potius ut homerus optantem græcorum omnium regẽ fecit. Summe deũ qui celſa colis da iuppiter oro. Nec ſol ante cadat pelago et nox ingruat atra Quã priami hac turbẽ uertãq; palatia dextra. Iniciãq; ignẽ portis: ferroq; rigentẽ. Hectoris ĩmiſſa loricã cuſpide rũpam. Tum phryges et qcũq; phrygum ſunt arma ſecuti Mordicus apprendant proſtrati in puluere terram.

Multa ex Homero præcepta et documenta fortia ac regia afferri poſſent de quibus alias fortaſſe longius ꝑ tractandum erit Sed in hoc maxime eius ſententia

deprehenditur ꝙ principem omnium optimum esse debere existimat :quod præsertim in agamemnone ostendit :cum exercitum parat et duces et nauiũ multitudinem dinumerat . Ibi enim nullum heroum ei comparari posse ostendit:sed quantũ taurus magnitudine roboris reliquum armentum exuperat tantum illum dixit alios excellere Fecerat atriden agamẽnona iuppiter illo Ipse die tãtũ reliquos præstaret achiuos: Quantum armenta boum precellit robore taurus. Cætera quæ saltus et pascua læta pererrant. Quod ut mihi uidetur non simpliciter dixit . Nam si solum eius uires laudare uoluisset leõi illum comparare potuisset Sed mãsuetudinem eius et studium in subditos ostendere uoluit . Taurus enim non solum aiãl generosum est : sed etiam uiribus utitur non sui gratia quemadmodum et sus et leo. Aquilæ quoq; cibi gratia alia animalia persequuntur. Qua propter potius tyrannidis quam regni exemplum præbent . Taurus maxime ad regni imaginem accedere uidetur . Nam et cibo prompto et uictu pascuo utitur :ut nihil ei uiolẽtia uel auaritia ad hanc rem opus sit:sed satis est ei necessaria possessio quemadmodum beatis regibus . Nam et sui similibus iperat et dominatur cum cura quadam ut sic dixerim ac beniuolentia partim eos ducens ad pascua partim non fugiẽs si qua fera irruat et totius armenti propugnator est debilibus opem fert uniuersos a periculis tueri studet ut principẽ ac uerum regem decet:

et eum qui honore maximo dignus est. Et si quando aliud armentum apparuerit. Cum duce illius decertat uictoriæ gratia ut præstantior ipse et præstãtius armẽtum suum uideatur Sed cum hoibus non pugnare et cum brutorum animalium ad imperandum optimus sit: tamen prestantioris imperio accedere. Robore quidem et animo et uiolentia a nullo superari nec cuiq̃ cedere. Cogitatione uero et prudentia sponte se subicere quõ nõ p̃clarũ quoddã p̃ceptũ ac documẽtũ prudẽtũ regũ dicemus: q̃ scilicet oporteat eos hoibus iuste imperare cum præstantiores sint et a natura id imperium habeant et subditorum multitudinem consilio et cum opus sit bello conseruare et a sæuis et iniquis tyrannis custodire. Cum cæteris uero regibus quicunq̃ sint de uirture certare: et propter coẽm utilitatẽ quærere si fieri potest honibus omnibus dominari deos autem meliores tanquam pastores optimos sequi et prestantiorem beatiorem q̃ naturã i honore preponere et eos dnõs suos existimare. Se uero primum deinde alios sibi subditos ostendere magni ac primi dei precio sissimam possessionem esse. Nam et quemadmodum boni pastores cum taurus molestior acerbiorq̃ factus preter naturam ac flagitiose imperat contemnens ac lædens armentum suum et extrinsecus insidiantibus cedens pretendens imbecillitatem. Cum uero nullum piculũ adest tũ maxĩe cõtumeliat et afferat parti acriter ac minaciter mugiens partim erectis cornibus non

resistentem ferienſ in minoribuſ et nō repugnantibuſ uires ſuas oſtentans et armentum terrore paſcere non ſinens Hunc domini et bubulci tāquam non idoneū armenti ducem ſubmouent et expellunt :at mitem et contra feras animoſum et imperterritum magnificum et uenerandum armenti ducem et cuſtodem :qui paſtoribus cedit et obtemperat : ad extremam uſq; ſenectutem retinēt :etiam ſi corpore grauior factus ſit :ſic etiam et dy . Nam maximus regum omnium rex et curator et coīs hominum pater Iuppiter eum qui uiolentus et iniuſtus et iniquus rector eſt uires ſuas non cum hoſtibus oſtendere :ſed contra ſubditos et amicos uoluptatibus inſatiabilis opibus inexplectus celer ī ſuſpicando implacabilis iracundus calumniis incitator perſuaderi neſcius aſtutus iſidioſus deiectus intractabilis: malos augens bonis inuidens ignorans nullum amicum putans ſed ut uiliſſimam poſſeſſionem habens eicit et excludit tanq̄ indignum qui regnet et illius honoris et cognominis particeps ſit. Cum ignominia et ludibrio ut phalarmi et apolodorū et multos alios. At fortē et humanū et ſubditis beniuolū et uirtutis cultorem et erga bonos ſtudioſum ad pœnitētiā cogētē eos q̄ iniuſte fecerūt . Debilibus ſubueniētē . Virtuti deditos cōplectētē frequenter ad ſenectutē perducit quēadmodū cyrrū et deiocēmedū et agathyrſū ſcithā et leuconē et multos lacedæmōiorū reges et quoſdā ātiquorū ī ægipto . Q d ſi fati neceſſitas eū āte ſectutē cogat

ſaltem memoriã de ſe quam optimam efficiat : et no/
men apud omnes clariſſimum Quẽadmodum dixit
alexander hercules progenitor noſter fecit q propter
uirtutem iouis filius putatus eſt . Quæ cum philippus
audiuiſſet ualde gauiſus non fruſtra inquit alexander
ariſtotilẽ maximi fecimus et patriam ei ſtagirã in olyn
thia inſtaurandã conceſſimus . Vir enim multis et ma/
gnis muneribus dignus eſt : ſi talia te de principatu ac
regno docet ſiue exponẽdo homerũ ſiue alio modo .

SOcrates quem tu exaudi : tu ſcis multis an
nis ante et ſenem et pauperẽ athenis fuiſ/
ſe . Interrogatus . Nũ perſarum regem fœli
cem putaret : : fœlix inquit fortaſſe id ta
men non ſcire ſe affirmauit : quia cum eo nunq̃ eſſet
cõuerſatus : nec eius mẽtẽ noſſet . Quaſi non in auro
nec ĩ ciuitatibus nec ĩ regionibus nec ĩ multis hõnibus
ĩperãdis ſed ĩ cuiusq; aĩo fœlicitas ĩpa cõſiſteret . Socra
tes qa ignorabat quo aĩo eſſet ꝑſarum rex : ignorare ſe
illius fœlicitatem ignorabat . Ego uero ꝑſtantiſſime ĩ
perator q tecũ ſũ uerſatus nõ mius fortaſſe tuæ naẽ
quã alius quis cõſcius ſũ . Nã tu et ueritate et aperto
aĩo magis gaudes q̃ fraude et adulatiõe . Voluptates
aũt ut hoĩnes adulatores ſuſpectas habes . Labores ita
fers ut exiſtimes eos uirtutis eſſe argũentum . Et quo/
niã te antiqs uiris familiarem et eorum quæ prudẽter

et acurate dicta ſunt ſtudioſum uideo aperte uirum be
atum dixerim qui cum poſt deos poteſtatem maximã
habeas optime tamẽ ea utaris. Nam cui uoluptatibus
omnibus perfrui laborẽ nullum experiri et in extrema
et deſidia uiuere liceat: et ut breui cõphẽdamus q̃ quæ
uult efficere poſſit: nõ ſolũ nemine ꝓhibente: uerũ eti
am approbantibus oĩbus. Is cum æq̃or iudex ſit quã
q̃ legittime iudicant. Clemẽtior rex q̃ magiſtratus q̃ ĩ
urbibuſ obnoxii ſunt. Iuſtior dux q̃ milites q̃ ſequunt
Amantior laborum ĩ oĩbus opibus q̃ q̃ nullis delitiis
abundant beniuolentior ſubditis q̃ filiis parentes. Ter
ribilior hoſtibus q̃ ĩexpugnabiles et ĩuicti dii quomõ
nõ dicere poſſumus uiri huius fortunã nõ ſolũ ei ſed
aliis oĩbus optimã eſſe. Nã priuatorũ hoĩnum cum po
teſtas parua ſit parua eſt etiã eorum fortuna ac ſolius
eius q̃ eã habet: ac cui multæ ciuitates obediunt: cuius
ſniæ multæ gentes gubernantur: ad cuius prudentiã
ĩnumeræ ac diuerſæ natiões reſpiciunt ſi is talis ſit õni
um hõĩnum ſeruator et cuſtos ẽ Nã eius prudẽtia qui
omnia tenet ĩprudentibus ꝓdeſt cum ea oĩbus conſu
lat tẽperãtiã ĩcontinentes tẽpatos facit: cum ea oẽs ſpe
ctet. Iuſtitiã etiã iniuſtis ſe impertit. Fortitudo autẽ
non ſolum minus aĩoſos ſeruat ſed etiam efficit auda
ces nã nemo adeo timidus ẽ q̃ ſi illum ſequit q̃ cum fa
cile uincere poteſt non audeat: nemo adeo remiſſus:
q̃ deſideat ſi eũ iſtructũ uiderit cui ſoli deus dedit ut ĩ
peraret. Nẽo adeo ĩpudẽs ut ꝓ cæteris quæ neceſſaria

ſũt elaboret ĩ hoc aũt nolit elaborare: qd et homerus
dicere uidetur. Vbicunq; n. de optio principe mentio
nem facit dicit: ſub quo populi uirtutem adipiſcunt.
Nã eiuſmodi rex uirtutem dat: quæ aliis pulcherrima
poſſeſſio eſt ſibi perneceſſaria Quis enim maiore indi
get prudentia quam qui de rebus maximis conſultat:
quis iuſtitia exquiſitiore quam qui legibus maior eſt?
Quis temperantia continentiore quã qui rerum õniũ
licentiam habet? Quis fortitudine firmiore quam
is a quo omnia conſeruantur? Quem magis uirtutis
opera delectant quam qui omnes homines animi ſui
ſpectatores ac teſtes habẽtur? ut nihil efficiat quod ma
gis latere poſſit quam ĩ ſole per tenebras ambulare Nã
qui cætera omnia declarat etiam ſeipũm oſtẽdit. Quæ
omnia non ignoro longiori a me tempore dici opor
tere. Nec uerendũ eſt ut ego qcq; aſſentãdo dicere ui
dear q non paruã nec ĩ paruo tempore libertatis expe
riẽtiã dedi: q; ſi cũ mẽtiri propter metũ neceſſariũ uid
debatur ſolus uera dicere audebam cũ piculo capitis
nunc cũ omnibus uerum dicere liceat mẽtiar nullo pi
culo imminente: profecto ne licentiæ tempus per
ſpectum haberem nec adulationis. Et cum omnes
q aliqd ſponte agunt uel pecuniæ uel gloriæ uel uolu
ptatis alicuius uel uirtutis atque honeſti gratia id a
gãt. Ego a nullo ũnquam pecuniã accepi multis etiã
dare uolentibus et cum mihi pauca addeſſent non ſo
lum aliis ĩpartiri ſed etiam effundere uideri poteram.
Verum ego quam uoluptatẽ capio cum tũ adulatores

De Adulatione

ipsos uideam q̃ hanc artem exercent nihil adulatione iniucundius confiteri quo enim iucundum esse pōt : ut is iuste uituperetur qui alium iniuste laudet . profecto nec preclarū nec pulcrum uidetur adulari siue honoris siue uirtutis grā fiat . Nā omniū ut sic dicam uitiorum nullū inueniri fœdius pōt q̃ adulatio . Primū enim quod pulcherrimum iustissimūq; est laudem labefactat adeo ut non amplius credibilis nec uera uideatur Et quod omnium grauissimum est uirtutis præmia impbis dat. Quare multo peius faciunt adulatores quam qui nūmos adulterant Nā ii nūmos suspectos illi ne uirtus credat efficiūt. preterea malus et dicit et uere stultus ē . Adulator aūt stultitia oēs exuperat : solus enim ex iis q̃ ueritatem obscurant : falsa dicere audet et iam is q̃ maxime illum mētiri sciunt . Nam quis adeo rerum suarum ignarus : aut quis adeo stolidus ē q̃ ignoret utrum labore an desidia gaudeat et utrū auferendo aliis an iusta facienda lætet. Et utrū uoluptatibus succūbat an hōestarū actionū amās sit. Et cū maxiē laudando obseq̃ putet id mime assequtur: sed econtra potius odio habetur nisi q̃ laudant oio leues sint . Nā q̃ pauperē beatum et locupletē dicit ipse in primis mentitur: ei uero qui magnificatur paupertatem exprobrat Rursum qui fœdissimū ut pulcherrimum laudat : quid aliud facit nisi quod fœditatem ei profert Et qui mancum integrum dicit quo obsequitur cum illum memorem faciat infortunii . Qui uero stultum ut prudentem laudat is fortasse

propter audientis ignorantiam uerisimilior uideatur:
et eo maius detrimentum affert. Persuadet eum ut si/
bi ipse consulat et nihil prudentibus committat, qui ti
midum ut fortem admiratur is ita laudati mēte utitur
ut ille ex ea persuasione fortitudinis opera agrediens
cito pereat. In uniuersum adulator deprehensus non
solum accusatur sed etiam odio habetur. Cum deridē
do dicere uideatur quod si persuadendo quasi uera di
cat non magnam gratiam assequitur quid gratificat
qui uera dicit? At longe quidem peior est falsis testi
bus qui non corrumpunt iudicem sed tantummodo
decipiunt Laudator uero laudando corrūpit. Sed ego
ne apud eos q calūniare uolunt adulatiōis crimē sube
am. Et cum tu nolis in oculis laudari de optimo prin
cipe dicam qualem esse oportet. Et quid ab eo differat
qui se principem affingit cum a principatu ac regno
plurimū distet. Quod si quis dixerit me eadē dicere:
id crimen mihi cū socrate commune erit. Dicunt enī
aliquando Hippiā Heliensem cum aliquādiu socratē
audiuisset multa de iustitia ac uirtute disserentē et in
exemplum ut solebat gubernatores medicos cerdones
ac figulos adducentem dixisse cū sophista esset. Rur
sum eadem o socrates at ille ridens et de iisdem inquit
Tu enī ut uidetur propter excelētē sapientiā nūnquā
de eisdē eadē dicis. Nobis qdē hoc ex optiis unū uideť
q qui mētiūť multa ac dissimilia dicūt. At qui uera

dicunt alia a ueris dicere non possunt Ego autem si meliorem magisq; conuenientem tibi materiam uide/rem ea profecto aggrederer. sed nec medicus alios ser/mones audire nec dicere rectius potest quam qui de corporis sanitate atq; morbo sunt. Hii quidem saluti/feri medici uocantur. gubernator alios quam qui de anni temporibus et uentis et astris pertractant. Hii enī gubernatorii dicuntur. Nec rex et princeps quam de principatu et hominum administratione. Quare de qbus socrates existimabat de his dicere conabor. Post quam socrates interroganti de fœlicitate respondisset. qui eam interrogationem fecerat rursum o socrates in/quit. At tu hoc maxime scis illum omnium hominum qui sub sole sunt fortissimū esse nec minorem diis po/testatem habere cui facilia sunt ea quæ nullo modo ui dētur effici posse. ut si uelit pedestri exercitu mare pe/uium faciat. Flumina ab hominibus epota desiccet. montes nauigabiles reddat. an non audiuisti Xersem persarum regem terram mare fecisse cum montem ma ximum diuideret et atho seperaret et continenti pede/strem exercitum per mare duxit Ipse curru uectus quē admodum Homerus de Neptuno dicit. Et fortasse si militer delphines subter ratem natabant cum ille uehe retur. Atqui nec hoc inquit socrates tibi facile dixerim num qui hæc facit maxima possit efficere ut tu dicis an minima: an omnino nihil? Nam si temperatus et for/tis et iustus erat et cū mente faciebat ea quæ faciebat.

fortem eum et maximæ potentiæ uirum existimo At si timidus et stultus et flagitiosus et exlex et in contumeliam hæc omnia moliebatur contrarium mihi uidetur Et imbecillior is qui ualde pauperes sunt nec unius glebæ possessor quam alimenti gratia ligone contundat . ne dum montes maximos possit dissoluere ut tu dicis Nam qui iram compescere quæ sæpe e minimis rebus excitatur . qui turpissias cupiditates sedare . qui mœstitiam pellere cum interdum nihil triste adsit . qui labores fere etiam uoluptatis gratia . qui timorem excutere non potest . qui nihil prodest ĩ periculis ; sed maxime obest . quomodo non ualde effeminatus est . cum et a mulieribus et eunuchis superetur ? an tu eum fortem dicis qui a somno qui omnium mollissimus ẽ uincitur : a quo sæpe sine uinculis impeditus ne dum ipse aliis . sed ne sibi quidem potest opitulari nec quẽquam ad auxilium inuocare etiam auxiliari uolentiũ . At nonne illud scis o socrates eum maxie atq; optime totius orbis parti imperare ? Nam præter græciam italiam et nonnullas alias gentes quæ sunt in europa cæteros omnes subegit et toti asiæ dominatur usque ad indos . et ex iis multi ei dicuntur obedire . Lybiæ ex magna parte imperat in europa thraciæ et macedoniæ . Et hæc omnia tenet unde solus rex magnus dicitur . At nec hoc quidem scio an rex etiam sit unius ciuitatis uel uillæ Tu solus ergo inquit hæc non audiuisti

quæ omnes norunt? Audio inquit multos eadem di
cere quæ tu dicis et græcos et barbaros sed quod me
scire non sinit tale est Nescio o bone uir nũ his omni
bus legittime iusteq; præsit ac talis sit qualem ego per
sæpe dixi. Nam si clemens si humanus si legittimus sit
si comodum et salutem curet subditorum et cum felix
sit: et prudens ut dixi aliis felicitatem suam impertiat.
nec suum nec subditorũ commodum labefactet sed
tunc maxime gaudeat et optime secum agi putet: cũ
subditos recte habere uiderit. Ille profecto et poten
tia magnus et uere rex est. At qui pecuniæ et uolupta
tibus studet et exlex est et iniustus et se solum auget
multa undiq; conquirens plurimis et maxis uoluptati
bus perfruens expers laborum degẽs in desidia. subdi
tos uero ut seruos et ministros putans suarũ delitiarũ.
qui nullos boni pastoris mores habet qui non tectũ.
non pascua pecori suo prouidet non a feris defendit
nõ a furibus custodit sed uel ipse diripit et labefactat
uel cæteris ut hostium prædam permittit. Nunquam
ego hunc talem nec principem nec imperatorem. nec
regem dixerim: sed potius imperiosum tyrannum ut
aliquando Appollonius sicyonium tyrannum appella
uit. quanquã multas terras habeat et multa sceptra ei
obediant: Hæc ille dicere solebat semper ad uirtutem
exortans et pricipes et priuatos efficiens meliores Qui
uero post eũ fuere similia đ pricipatu ac regno dixerũt

ſapientiſſimam eius ſententiam ſecuti Sed primum no
mina ipſa differentiam rerum declarant . Dicitur eni
principatus legittima hominum adminiſtratio .et ho
minum prouidentia ſecundum legem Regnum uero
dicitur principatus nulli obnoxius . Nam rex et impe
rator nulli ſunt obnoxii . Lex autem eſt regis decretum
His contrarius eſt tyrannus uiolentus et exlex hominū
uſus eius ſilicet qui plus poſſe arbitratur . Ita nos exiſti
mamus et dicimus de pio ac diuino rege atq; īperatore
Tres enim gubernandi ſpecies clariſſimæ ſunt . quæ iu
ſtitia et lege conſtāt: optío numine ac fortuna . Prima
quidem quæ maxime cōtingere uidetur et de qua nūc
agimus eſt . cum ciuitas uel multæ gentes uel homi
nes uniuerſi unius boni uiri uirtute ac ſententia recte
adminiſtrantur . Secunda dicitur optimatū cū non u
nus nec multi: ſed pauci et optimi īperant . quæ ab illa
ſuperiore et utili iam plurimū diſtat quod et homerus
intelligens dixit . Non opus ut multi ſed princeps īpe
ret unus . Rex unus cui ſceptra dedit uenerādaq; iura .
Iuppiter ut quæ recta forēt ac iuſta uideret Tertia quæ
minus contingere uidetur uirtute et tēperantia populi
clementem ac legittimum ſtatum aliquando iam con
ſecuturā ſperat . Ea popularis ſtatus nominatur nomē
clemens et mite ſi contingat . Tres hos ſtatus tres alii
contrarii et tranſgreſſorii labefactant . Primus ac potē
tiſſimus eſt tyrannicus . cum peſſimus aliquis iniuſte
ac uiolenter cæteris oppreſſis dominatur . Poſt hunc eſt

paucorum ditio atque dominatus durus in primis et iniuſtus quorundam prædiuitum potentia et impro/ bitate in multos atq; inopes. Poſt hunc eſt uaria et uniuerſa uis ignare et ſēper ſæuientis multitudinis et ab intemperantibus popularibus perturbatæ tanquā a graui ac ſæua quadā procella quæ ab aſperrimis uen tis exagitetur. In is quidem multas miſerias et calami tates quæ in utroq; eorum ſuperiore tempore conti gerunt commemorare poſſemus. Sed de felici ac di uino ſtatu qui nunc eſt diligentius perſequendum ui detur,. Multa itaque non obſcura exempla multæ eui/ dentiſſime principatuſ imagines exiſtunt. et in armē tis et in examinibus ī quo natura declarat præſtantio/ ris principatum ac prouidentiam in minores naturalē eſſe. Sed nullū nec melius nec manifeſtius quam uni/ uerſi principatus exemplum eſſe poteſt qui a ioue op/ timo maximoq; gubernatur. Sed princeps primū dei cultor eſt ut q. ab immortalibus diis honorē maximū fidemque ſit conſecutus. Et maxime deum colit et non ſolum confitetur ſed etiam perſuadetur deos eſſe ut et ipſe pro dignitate prīcipes habeat. Et ita putabit ſuam prouidentiam et imperium aliis profuturū quē admodum et ſibi Dona ab improbis nunquam acci/ piet Cum ſciat nec diis iniuſtorum hominum uota et ſacrificia placere. ſtudebit is deos abunde colere nec unquā bonis operibus et iuſtis actionibus uenerari ceſſabit. Sed quēque illorū pro cuiuſq; ui ac poteſtate

placabit. Virtutem rem piam uitium omne impietatē putabit Et non modo eos facinorosos et sceleratos existimabit qui templa spoliant: Et in deum maledictis inuehuntur. sed et timidos iniustos incontinentes stultos ac omnes denique qui aliquid cōtra dei potentiam agunt. et nō solum credet deos esse sed etiam demones et optimos heroes optimorum uirorū animas e mortali natura immutatas. quam quidē opinionē ipse confirmabit omnē ei cultum impēdens. Nec cum maximis curis ac negociis premetur putabit se frustra occupatum. sed id munus suum et artem esse. Et cum quid aliud faciet existimabit id nec suū esse nec serium cum uero hominibus proderit tunc se officiose facere arbitrabitur. cum a maxio deo ad hoc munus constitutus sit cui non obtemperare et grauare nefas est. et maxie operationes eas sibi conuenire intelliget. Nemo enim tam mollis tā uoluptatū amans est qui actione sua etiam si laboriosa sit non maxime delectetur Nam nec gubernator maritimis laboribus grauat. nec agricola agriculturæ opibus: nec uenator quibus uenādo semper laborat. Et si ualde laboriosa est agricultura. ualde etiā uenatō. quare nec ille laborem et molestiā aliorum gratia recusabit. nec idcirco peius agere putabit quod multos labores suscipiat et multa negocia pagat. Nam et solem uidet qui non minimus est inter deos nunquam grauari dummodo propter salutem ac uitam hominū agat quæcunque agit. Fortitudinē

continentiam prudentiā necessarias existimabit. etiā hii qui iustitiam negligunt et tyranni esse uolunt. alioquin cito peribunt et maxime si quo horū uidebit eos indigere Et quo plures inimicos habet et plures insidiatores: et neminem fidelem nec qui curet eo magis si quo tempore seruabitur. Curandum et uigilandum erit ne ab hostibus superetur. Nec qui ei insidias moliūtur ignorandum. omnino a uoluptatibus abstinendum uentri somno: ueneri minime indulgendū Vel ei quod ab omnibus amatur dum nihil habeat insidiarum: Hæ curæ et longe quidem maiores etiam occupationes habendæ sunt. Et tam uereri uoluptates debet quam sustinere pericula: et potius cum iustitia et uirtute quam cum uitiis et iiustitia hæc omnia exercere: et cum laude potius quam cum uituperio talis uideri Et potius a diis et homiibus diligi quam odio haberi. Et cum præsens breue quidem sit et homini incōprehensibile maximam uero uitæ partem memoria occupet p̄teritorū. et spes futuri Vtrorum uirorum mentem iucundam esse arbitremur et utrorum tristem et utrorum spem confidere et utrorum pertimescere. Non ne bonum principem iucundissimam uitam habere necesse est? Vides in rebus omnibus id quod prestantius est a deo constitutum esse ut deteriori imperet ac prouideat. Vnde artem inertiæ: uim imbecillitati prudentiam stultitiæ prouidentia et cosilio

præfecit: Quibus rebus constat principatum nequaq̃
rem segnem esse sed laboriosam. nec ocio et animi re/
missione sed curis et laboribus habundantem Vnde q
naui transuectantur quamprimum negligentes esse li
cet: non mare inspiciunt non ubi sint locorum sciunt.
quod hinc intelligi potest quia tranquillo mari naui /
gantes alii alea ludunt alii cantant alii interdiu com
messantur. At si tempestas oborta fuerit continuo ad
operti euentum expectant. quidã consopiti non prius
excitantur quã in portum deuenerunt Gubernatori
necesse intueri pelagus: necesse intueri cælum: terram:
nec quæ in profundo sunt ignorare oportet. quod si
ignorauerit i petras scopulos et cautes abscõditas inci
det. Soli illi non licet nocte dormire. die uero nõ nun
quam perbreue aliquid somni furatur: atq; ad suspen
sum et ambiguum ut interdũ clamet uel uela contra /
hant uel gubernaculum reducant uel aliquid aliud
naualis officii nauent. Vnde etiam dormiens magis
nauem curat quam qui ualde uigilant. In castris autẽ
q̃sq; militum sui solius arma cibum stratiua sanitatem
et salutẽ curat. At imperatoris officium est ut omnes
bene sint armati omnes regimine abundent et nõ so-
lum homines sed equi saturentur. et nisi omnes habe
ant quæ necessaria sunt magis grauatur quam si ipse
ægrotaret: illorũ salutem nõ minus curans quam suã.
Cum sine militum salute uincere non possit pro ui
ctoria uero multi præstantes mori eligunt. Præterea

cum nostrum corpus stolidum sit sibi ipsi subuenire
non potest :nec ut pro se curet a natura habet quod
deficiente quidē anima nec per exiguum tēpus ualet
perdurare. Sed quāprimum soluitur ac deperit anima
omnes pro illo cogitatus mouet .omnes curas suscipit
et mœstitia uehementer afficitur . At corpus solum cū
dolor adest sētit . Anima uero etiam antequam dolor
aduentet angitur . non nunquam etiam exhorret :
quāuis futurus non sit. Corpus quidem propter mor
tis horrorem nunq̄ sentit anima uero id intelligit ac
multa patitur eruens id a laboribus a bello a tēpestate
eruens a mari Vsq̄ adeo in ōnibus miserior est anima
et magis laborat quam corpus : attamen principalior
est ac diuinior. Atq̄ illud omnes confitebūtur fortior
rem principalioremq̄ esse uirū muliere mulieres tamē
plurima officia domi exercēt exptes tēpestatū: exptes
belli:expertes p̄iculorū:uiris cōuenit militia : cōuenit
nauigatio:necesse sub diuo elaborent:non tamen bea
tiores uiris mulieres dicendæ sunt . Nam qui ex im
becillitate uitam illarum imitati sunt ut Sardanapalus
adhuc ifamis propter turpitudinē habetur. Sed quod
maximum est uides quantum beatitudine sol homini
bus præstet qui cum deus sit nūquam cesset nobis sub
ministrare :et omnia facit nostri gratia. nā quid aliud
dicemus solem operari quam ut hominum necessitati
bus seruiat disterminans anni tempora augens et nu/
triens omnia animalia : omnes stirpes ; suppeditans

Pulcherrimum ac ſuauiſſimum lucis ſpectaculum . ſic qua cætera bōa ſiue cæleſtria : ſiue terreſtria : ſiue quæ ad uitā pertinent nihil proſunt. In quibus dandis nun quam defatigatur . Sed dicet quiſpiam ſeruitutem ſer uit ualde ītolerabilem . Nam ſi uel paululū negligat et ordinē præuaricet nihil cauſæ eſt quin totum cælū : tota terra totum mare: totus hic beatus mūdus pereat. et fœdiſſima grauiſſimaq; confuſio uideatur . ſed nun quam a pura continuataq; harmonia recedit quem ad modum ſi quis uoces concine tangat ſemper unam et eādem uiam uadens. Et quoniam terra ad res gignē das augendas et perficiendas calore indiget animalia quoq; et ſalutis et naturalis uoluptatis gratia indigēt. Nos præſerti multis indigemus. ille cū ad noſtrā habi tabilē accedit æſtatē efficit. q̄ omia ꝓducit oia nutrit: omnia proficit : ac diuinam et admirabilem homini bus lætitiam præbet. At cum nos alia contraria tempe rie indigemus Nam corpora indigent ut frigore adu nentur ſtirpes etiam ut condenſeſcant: terra imbribus indiget: tunc rurſum nobis recedit quantum ſatis eſt: et magna quadam conuenientia et obſeruantia ad no ſtram utilitatem terminoſ ſeruat Vnde ſi paulo pro pius accedat quam neceſſe eſt omnia comburit. ſi rece dendo paulo plus exceſſerit omnia gelu torpeſcunt Et quoniam ad ualidam immutationem tolerandam

imbecilles ſumuſ paulatim hæc facit et quodammodo latenter nos per uer aſuefacit ut æſtatem feramus Vt autem hyemem feramus prius nos per autunnum exercet ex hyeme paulatim fouens :ex æſtate autem re frigerans ut ad utrumque exceſſum ſine moleſtia per ueniamus : Et quoniam rurſū lux uiſu iucunda eſt:et ſine ea fieri nihil poteſt:dormiendo quietem agimus: nihil lumine utentes quantum tempus ad uigilandū ſatis eſt diē fecit. q̄tū ad dormiēdū noctē. Circū circa terrā uadēs et nūc hos nūc illos qeti dat :nūc ab his q luce non egit abſcedit :nunc iis qui indigent apparet. ī qbus pagēdis nūq̄ defatigat. Et quoniā pulcherrimis et clariſſimis omniū deus nullo tp̄e hominum curam negligit .profecto homo qui prudens et dei cultor eſt grauari non debet.ſed quantū in ſe eſt illius uim et be nignitatem imitari Hæc qui putat non grauatur :ſed labores intelligit ſanitatem:ſalutem et famam afferri. Econtra uero delitias præterea labores omnia leuiora faciunt:ipſas quoq; uoluptates maiores reddunt ac in nocentiores dum poſt laborem ſequūtur. At delitiæ la bores grauiores efficiunt . Voluptates autem ipſas lan guidiores ac debiliores reddunt. Qui ſēper in delitiis eſt et laborem nunquam attingit laborem nullum po teſt tolerare uoluptatem nullam quantūcunque maxi mam ſentire . Quare qui labores amat et continens eſt:nō ſolū iperio aptior :ſed etiā uita iucūdior ē q̄ q

d.iiii.

econtra se habet. uigiliarum ac somni æque atque mi
lites particeps est: quorum alii excubant: alii quietem
agunt. Imperator quidem ēt iis uigilantior est q̃ sēper
sunt ī custodia. Is amicitiam rerum omnium honestis
simam sanctissimamq̃ possessionem arbitratur. Non
enim tam turpe principi est nec tam periculosum pe
cuniis carere quam amicis. nec tam apparatu exercitu
et aliis copiis felicitas seruatur quā fide et beniuolētia
amicorum Nemo enim per se solus satis est nō modo
priuatus: sed multo minus rex. Nam quo plura et ma
iora peragat necesse est eo pluribus indiget amiculis et
maiore beniuolentia. Necesse enim ut maxima grauia
que negocia uel aliis credat uel ea ommittat. Inter pri
uatos quidem lex prouidet ne iniuriæ fiant. Cum qui
bus uel contrahitur uel pecunia creditur uel domus
committitur uel in re aliqua communicatur. Is enim
damno afficitur qui iniuriam intulit. princeps uero
ne iniuria afficiatur non debet a legibus postulare: sed
a beniuolētia. Nam qui regibus familiares sūt et prin
cipatum administrant potentissimi esse solent ab iis
aliter caueri: nisi ut diligatur non potest. Vnde non
cum omnibus tutum est temere potentiam communi
care Quanto autem quis fortiores amicos fecerit. tan
to ipse fortior est. Considera quidem quod cæterorū
omnium quæ possidentur quædam necessaria solū et
utilia uidētur oblectationem uero nullam præbent.
quædam iucunda solum minime uero utilia. Econtra

iucundorum maxima pars inutilis inuenitur. Et quæ
cunque necessaria sunt et utilia non omnino uolupta
tem possidentibus afferunt. quæcunq; uero delectabi
lia non continuo utilia sunt. Econtra quæ maxime iu
cunda existimantur inutilia redarguūtur. Nã mœnia:
arma: castra: machinæ quamprimum habentibus
necessaria sunt Nam sine his seruari imperium non po
test. quam uero delectationem habeant excepta utili
tate non uideo. Pulcherrimi autem orti sumptuosæ
statuæ antiquæ et summi artificii picturæ. Aurei crate
res uariæ mensæ purpura ebur electrum unguentorũ
odores et omnia usus et auditus delectamenta quæ p
uocẽ fiunt uel instrumenta ad hæc mulieres formosæ
et pusiones. Hæc nullius utilitatis sed uoluptatis tãtũ
gratia sunt comparata. Soli amicitiæ contigit ut re
rum omnium sit utilissima atq; iucũdissima. Nam ea
quæ maxie necessaria uidentur ut arma mœnia exer
citus urbes sie amicis q ea administrent nec utilia sunt
nec cõmoda sed ualde infirma Amici uero etiam sine
his utiles sunt. atque ea solum in bello utilia. iis uero
qui semper si fieri potest in pace uiuere debent inuti
lia et grauia sine amicitia nec in pace uiui potest. Nã
uoluptates ipse quas dixi nullo modo iucundius com
municãtur quam cũ amicis In solitudine autem frui
iniucundum est nec id quisquam ferat: permolestum
quoque est cum iis communicare qui non amat Nam
que nam lætitia grata est: nisi omnia maxima adsint?

quod nam conuiuium iucundum ſine eorũm qui ad
ſunt beniuolentia ? quod nam ſine epulantibus ſacri
ficium diis acceptum ? Nam nec uenerea iucunda et
ſine contumelia niſi amor acceſſerit congredientium
Et ſi quæras maxima hoĩbus beniuolentia ex eiuſmo
di re cõflat. Nã et multa amicitiæ cognomia ſũt quẽ
admodũ. ſ. et uſus : Nã quæ ex forma et pulchritudie
prouenit merito amor dicitur qui pulcherrimus deo
rum eſt . Medicamenta quidem quæ utilia ſunt . ægro
tantibus ſunt utilia . ſanis uero inutilia . Amicitia uero
et ſanis et ægrotis ſemper eſt neceſſaria . Ea diuitias
conſeruat puapertatem tolerandam facit illuſtrat fa
mam : infamiam obſcurat : et ſola moleſtiam omnem
minuit : bona omnia auget . quæ nam calamitas ſine
amicitia toleranda ? quæ proſperitas ſine amicis grata ?
quod ſi ſolitudo res triſtis eſt et omnium terribiliſſi
ma . non ſolitudo hominum : ſed quæ eſt amicorum
talis putanda eſt . quoniam eorum ſolitudo qui non
ſunt beniuoli perſæpe optima eſt . Ego uero nec pro
ſperitatem ullam exiſtimo quæ careat : qui cum lætet
Nam facilius calamitas quantumlibet grauiſſima cum
amicis quam maxima proſperitas in ſolitudine perfer
tur . Quare miſerimum illum iudico qui plures in ca
lamitatibus ſuis lætos habet : In proſperitatibus uero
neminem congratulantem . Nã cui plurimi et optimi
amici ſunt et maliuolus nullus : niſi peſſimus et quem
multi diligũt et plures laudãt et nẽo poteſt uituperare

qũomodo non perfecte felix est? Is enim cũ multos cõgratulãtes habeat neminem in malis lætum habet. Cum prosperitas ei in omnibus et amicorum multitudo et nullus inimicus adsit. Quod si oculi si lingua si manus denique hominum magnifacienda sunt nõ solum ut homines iucunde uiuant: sed etiam ut uiuere possint: non mius his amici immo multomagis utiles sunt. Nam per oculos uix ea cernũtur quæ ante pedes sunt per amicos uero etiam quæ in finibus terre sunt prospiciuntur. per aures ea solum audiuntur quæ prope sunt per beniuolos nihil quod necessarium sit non auditur. Et lingua solum presentibus enuntiat. Manibus quoq; si quis ualde fortis sit non tamen plus operis efficiet quam duo uiri. At per amicos cum omnibus hominibus loqui potest et opera omnia exequi. Nam beniuoli omnia illius commoda et dicunt et faciunt et quod omnium admirabilissimum est quamquam unus sit si multos amicos habet multa in eodẽ tempore multa uidere et multis consultare multa etiã audire et quod diis difficile est multis in locis simul esse. ut nihil usquam illius prouidentia desertum relinquatur nec minus amicorum oblectatiões bonum uirum delectare possunt quã ulla eius iucunditas. Quomodo igitur nõ beatus est qui multis corporibus oblectari: qui multis mentibus consultare: multis animis fortunatus gaudere potest. Quod si ambitiosi gloriæ studẽt: si diuitiæ possidẽtes delectãt: sæpe diues erit

qui bona ſua amicis impartit. Periucundum certe eſt liberis hoíbus dare ſi abundes periucundum dona iu ſte accipere: ſi per uirtutem accipias. qui itaq; amicis dat et ut dans et ut habens guadet. Etenim uetus di ctum eſt. Amicorum res eſſe communes: ac ſi etiam boni probis non adſint. nihilominus tamen ea com munia erunt. Sed princeps non in ōnibus rebus excel lere priuatos debet immo ī pleriſq; minus habere quā illi. Vt ocii deſidiæ remiſſionis in ſola amicitia abun dare debet atq; in ea maxime alios excellere: et magis lætari ut ametur a iunioribus quam parentes: magis a ſenioribus quam filii: magis ab his qui cum conſuetu dinem habet quam qui ſe mutuo diligunt. Amans præterea affinium: amans familiarium. Interdum etiā potiorem amicitiā affinitate exiſtimat. Nam ſine affi nitate amici utiles ſunt: affines ſine amicitia nequaq̄. Et tanti amicitiam eſtimat ut nullo modo putet fieri poſſe ut amicus ab amico iniuria afficiatur. Nam ſi i mul ac aliquis iniuriari deprehenſus eſt declarauit ſe non eſſe amicū. Nā quicunq; malū aliquod patiūtur id ab iimicis patiūtur q cum dicerētur amici nō erāt. Qua in re eorū ignorantia accuſanda eſt: non autem fugiendum amicitiæ nomen. Pater quidem filio affer re iniuriam poteſt: et filios in parentes delinquere et fratres inter ſe malo aliquo afficere. Et adeo amicitiā ſanctā exiſtimat ut deos ēt ī amicitiā trahere conet. In his autē quæ diximus uidere eſt cōtraria ōnia tyrānis

adesset maxime in hoc ipso de quo agimus Tyrannus enim maxime omnium amicitia caret qui prope qui amicos facere non potest. Mali quidem malis suspecti sūt a bōis uero odio habēt q aūt odio hēt iimicus ē et iiustis iiustus Nā illi iure eū odio habēt ii uero eadē affectātes insidiāt. Quare perses quendam habebat qui regis oculus dicebatur. Atq; eum non præstantem sed qualemcunq; Ignorabat enim bonos omnes regis oculos esse. Affinium et familiarum quomodo non excellenter amans sit? Cum eos animæ suæ partē existimet et non solum prouideat ut fœlicitatis suæ particeps sit sed etiam ut digni principatus socii uideantur. Qui et summa ui studet ut non propter affinitatē sed propter uirtutem colere eos uideatur: hos maxime diligit et necessarios putat. Amicitia enim propter aliquā dissidentiam dissolui potest. Affinium coniunctio non potest. sed ubicunque sint necesse affinitatis nomen audiatur. Vxorem non modo thori et ueneris sociam putat sed etiam consilii et totius uitæ adiutricē. Fœlicitatem non uoluptatis sed honestatis causā existimat. Virtutem non necessitatem sed uoluntatem. tolerantiam non miseriam sed tutelam: uoluptates ipsas laboribus auget: unde et maioribus illis perfruitur labores consuetudinē leuiores facit. Hæc et utilia et iucunda existimat. uidet enim priuatos sed si sani esse: et usq; ad senectutem permanere debeant: nunquam ocioso et desidi corpori cibū afferre quorū alii artes exercent

quæ maximũ laborẽ hẽnt: alii fabri sũt alii nauiũ effectores: alii ædificatores; q agrũ hẽnt agriculturæ student: qui in ciuitatibus degunt: ciuile aliquid pertractant iis qui ocium agunt palæstræ et gymnasia plena sunt quorum alii luctantur: alii currunt: alii aliud certamẽ exercẽt et si pugiles non sint. Sed ut simpliciter dicamus ille in omnibus excellit: eo quod non solum propter corporis augumentum laborat. sed etiam ut agat. aut enim prouidet aliquid: aut celeritate anticipat: aut aliquid perficit quod non facile perfici poterat: Aut exercitum istruit: aut regionem excolit: aut urbem facit inhabitari aut flumina pontibus iungit: aut terram permeabilem reddit. Nec tam in pulcherrimis equis et armis et uestibus agendis quã et in optimis amicis comparandis fœlicitatem putat: turpe existimans ut peius se habeat ĩ captãdis amicitiis quã priuati. Nam qui ex õnibus hoibus fidelissimos eligẽdi habet potestatem et cui nemo fere est qui non libẽter obtemperet dummodo uti uelit: quomodo deridẽdus non est si probissimis uti nolit: Nam multi potentes: eos qui quomodocunq; proximi sunt et adulari uolunt solũ respiciunt. Cæteros uero omnes repudiãt præsertim optimos. Hic ex omnibus delectum facit absurdum putans non accersire nisæos equos et indicos canes si meliores sint. Hõinibus uero solum uti qui ꝓximi sint. Omnia huic adsunt propter quæ amicitia

contrahenda ſit. Ad amicitiam enim laus ambitioſos impellit: principatus cupidos imperii participatio: bellicoſos bellici actus. Curatores rerum adminiſtratio amicitiæ ſtudioſos cõſuetudo: quis igitur magis poteſt priceps efficere? qui pluribus indiget procuratoribus? q maiora tribuit? quis ea quæ ad bellum attinẽt credit? a quo ãpliores honores apud quem ſplẽdidior menſa? quod ſi aicitia uenalis eſt quis opibus abundantior ut neminem habeat qui ei aduerſetur Sed multis multi morbi incidentes eorum animas corrumperunt ac imperii dignitatem labefactarunt. Nã alius cantu captus gemitum ac luctum in theatris exercebat et regnum ſuum negligens antiquos reges in ſcena admirabatur, alius tybiarum modos adamauit. Optimus uero princeps nunquam talia continue audit: optimum iuuentum uenationem exiſtimat: Vnde corpus robuſtius et anima fortior efficitur. In qua bellica omnia exercentur. Nã in ea et equitare neceſſe eſt: et currere et atroces feras ſuſtinere et æſtum et frigus perferre: ſæpe famem experiri et propter prædæ cupiditatem: Cum uoluptate quadã tolerantiæ aſſuefieri: non tamen in perſica uenatione quã illi i ortis quibusdam continentes quotiens uelint tanquam i carcere feraſ occidunt. Cũ neque laborare nec periclitari quærant quæ procul dubio et debilitate et ſubacte proſunt. Sic enim et inueniendi lætitiam et perſequendi ſtudium et feriendi concertationẽ tollũt idẽ faciẽtes ꝙ ii q cũ ſe bellicoſos

profiteant pugnã ōmittētes captiuos domi obtrũcat.

Dicunt alexandrum non ualde ociosũ cum Diogene ocium agente aliquando congressum. Nam ille macedōum et multarũ gentiũ rex erat. Hic a patria synope exul. Hæc multi et dicunt et scribunt ualde laudātes et admirantes alexandrum qui cum tantarum rerum dominus esset et eorum potentissimus qui tunc erant hominis pauperis quanquam tolerantissimi et mentē habentis congressum non fuerit aspernatus. Solent homines naturaliter gaudere cum prudentiam uident a maxima potentia et autoritate honoratam. Quare non solum uera de iis narrant sed etiam superaddunt aliquid et confingunt et pecuniã: honores: corporis robur: ac cætera talia a prudentibus detrahunt ut solũ propter prudentiam in honore habiti uideantur. Ego uero ut uerisimile est illorũ congressũ fuisse enarrabo quando quidem a rebus aliis ociosissimus Alexander ut ferunt ambitiosissimus sed præsertim gloriæ amantissimus fuit et ut quammaximum nomen apud græcos et barbaros relinqueret: supra omnes homines cupiebat. Et non modo ab hōnibus sed etiam ab auibus et a feris in montibus uoluisset honorari. Cætera ōnia aspernabatur non autem Persam non Scytham non Medumminem ex græcis: non ciuitatem ullam in hoc sibi existimans comparandam. Sentiebat omnes fere

animis fractos: et delitiis desidiæ lucro ac uoluptatibus deditos esse. Audiens uero quæ Dyogenes exul loque retur et faceret. Interdum uiri paupertatem tenuita temque contenebat ut qui iuuenis et in regali fastu es set educatus. Interdum illius fortitudinem constantiã que admirabatur. Maxime autem famam æmulabatur qui in eo statu græcis omibus notus esset et in admira tionem haberetur et nemo qualis ille ambitione esse posset. Et quod ipse macedonum Phalange et Thes salorum equitatu et Thracibus et Pæoibus aliisq; per multis indigeret. Si quo esset iturus: et quæ uellet asse qui cuperet. ille solus et die ac nocte quo uellet tuto proficisceretur et quod maxima sibi argenti et auri ui opus esset ut quæ uellet efficeret. preterea ut obtempe rantes macedones et græcos alios haberet sæpe et uer bis et muneribus principes ac cæteram turbam sibi con ciliandam. Ille uero neminem blanditiis ambiret: sed uera ōnibus diceret. Et cum ne unam quidem dra gmã haberet quicquid uellet efficeret. et nihil propo neret quod non facile assequeretur et eam solum uitã uiueret quam optimam ac felicissimam arbitraretur: qui nec cum illius regno nec cum persarum ac medo rum opulentia paupertatem suam commutasset. et cũ ōmes morderet ac tam facile et ociose uiueret. non ta men minus esset nominatus. Putans itaq; Alexãder non parum sibi congressum uiri profuturum uisere at que cũ eo congredi cupiebat. Sed postquam Corithũ

uenit ſuſcepta græcorũ legatõe ac cæteris negociis ſociorũ explicatis dixit ſuiſ ſe paululum otii captare uelle profectus itaq; eſt nõ ad dyogenis portas: q portas nõ habebat nec magnas nec paruas nec ꝓpriã domum quemadmodum diuites ſed ciuitates pro domibus habitabat et in publico et in templis quæ ſunt diis conſtituta immorabatur. Domum putabat uniuerſã terram quæ comunis hominum lar et alũna eſt. Et cũ forte ſolus erat in craneo. Nõ diſcipulos circa ſe ullos habens: nec talem turbam qualem ſophiſtæ et modulatores et corearum magiſtri habent. Accedens itaq; alexander eum conſalutauit: qui toruũ aſpiciens ut leo iuſſit ut paululum faceſſeret apricabatur enim ad ſolẽ. Alexander uirũ quietẽ et audaciã admiratus eſt: quod eius preſentia mime eſſet permotus. Solent enim audaces audaces adamare: timidos uero illos ſuſpectos habent et odere ut inimicos at ignauos accedunt et diligunt: illis ueritas et aperta reprehenſio iucundiſſima eſt. his mendacium et adulatio. illi libenter eos audiũt qui uera dicunt. hii uero eos qui ad gratiam loquũtur dyogenes paululum immoratus eum interrogat num quicquam a ſe accepturus ueniat? num inquit pecuniã habes uel aliud quicquã quod mihi ipertias multa reſpondit et precioſa quorum uereor an particeps eſſe poſſis: non quidem mulieres nec liberos nec crateres nec lectum nec menſas habeo quemadmodũ dariũ habere dicunt. Cui ille at non noſti Alexandrũ

regem :nomen inquit a multis tanquam græculis cir/
cumuolantibus audio :Illum autem non noui. non
enim quo animo sit expertus sum At nunc inquit ani
mum eius pernosces et propterea ueni. Nam me tibi
cognoscendum exibebo et te uisam. Sed difficulter in
quit me ut cæcucientes solem. Sed dic mihi tu ne ille
es alexander quem suppositititium dicunt? qui cum au
diuisset erubuit et iratus est. continuit tamen sese :pe
nituitq; in colloquium uenisse cum homie iactabun
do et sinistro ut ipse existimabat. Dyogenes eum tur/
batum intelligens illius animum traducere uoluit. Ita
ut pueri talis traducunt. Cum itaque alexãder diceret.
Vnde tibi euenit ut suppositititium uocares matrem in
quit tuam hæc de te dicere audio non ne olympias te
dicit non ex philippo ortũ sed tracone uel ammone
uel nescio quo deorum uel hominum uel ferarum: qd
si talis es suppositititius certe es. Hic alexander sub/
ridens quantum nunquam antea gauisus est. Et non
modo non sinister sed omnium deterrimus: et solus
qui sciret obseq dyogenes uisus ẽ. quid igitur uera ne
an falsa tibi uidetur fama: Incertum inquit est. Nam si
temperatus si fortis es si iouis artem scis quæ ad regen
dum attinet nihil prohibet te iouis filium esse. Et ho/
merus dicit ut fertur iouem deorũ et hominum pa/
trem esse non autem seruorum nec ignauorum nec
impborũ. Sed tamẽ timidus es et delicatus et illiberalis
nullã nec cũ diis: nec cũ pbis uiris affinitatem habes.

Nam thebis quidam ſunt qui ſati dicuntur: quibus co
gnationis ſignum eſſe dicitur lācea quædam in cor
pore: qui id ſignum non habet non uidetur eſſe de gē
te ſatorum: nonne etiam iouis filios putas ſignum ali
quod habere in anima ut manifeſte dignoſci poſſint
num ex illo orti ſunt nec ne? Eo ſermone alexander
ualde gauiſus eſt. Dehinc interrogat quo pacto optīe
regi poſſit. Diogenes graue aſpiciens nō enim inquit
male regere qui bonus ſit poteſt: at rex optimus eſt for
tiſſimus iuſtiſſimus a nullo labore nulla uoluptate ſu
perabilis. An tu eum tum aurigam cenſes qui id exer
cere neſciat. qui gubernandi ignarus ſit eum tu guber
natorem dices? Eum tu medicum putas qui medendi
artē non norit. Ille nec rex eſt etiam ſi id græci omnes
et barbari dixerint: et multa dyademata: multa ſce
ptra multæ tiare ei īponant quēadmodū pueris expo
ſitis crepūdia ne ignorēt. ut igitur gubernari non po
teſt niſi gubernatorie: ſic nec regi niſi regie. Alexan
der ueritus ne regendi imperitus oſtenderetur. Et quiſ
inquit artis huius tibi præceptor uidetur et ut ea perdi
ſcat quo eundū eſt. Cui Dyogēes at q alexāder ſi ue
rus eſt olympiadis ſermo: et tu e ioue natus es artē eā
tenes. Iuppiter. n. eſt q ſciētiā hāc habet et qbus uult
impartit et quibus impartit ii iouis filii ſunt et dicun
tur. An tu ſophiſtas exiſtimas regendi artem tradere?
quorum plerique nedum regere ſed ne uiuere qui
dam ſciunt. non ne duplicem ſcis eſſe eruditionem

alteram diuinam alteram humanam . Diuina quidem magna fortis et facilis eſt hũana uero perexigua hebes multa pericula multas deceptiones habens : quæ tamẽ ut illi aſſit neceſſaria eſt : ſi recte fiat . Hanc plerique eruditionem uocãt a pueris credo erudiendis . Et eum qui litteras multas habeat et græcas et perſicas et ſyro/ rum et phoenicum : et multis libris ſit familiaris : ſapi entiſſimum et ualde eruditum putant. Rurſũ cum in aliquos horum prauos timidos auaros inciderunt rem eam et eum hominem nihilipendunt . Sed alteram in/ terdum eruditionem: interdum animi magnitudinem et fortitudinem dicunt . Vnde eos qui optimam eru / ditionem et animos fortiter eruditoſ haberent ut her / culem illũ antiqui ſine eruditione dicebant . Sed non ne qui illam eruditionem habet a natura facile huiuſ fit particeps? etiam ſi pauca audiat: et raro ea maxima et principaliſſia perdiſcat et ĩ animo ſeruet: quod qui dem nulla res ei auferre poteſt non tempus : non ho / mo: non ſophiſta: non etiam ignis exurere : ac etiam ſi quis incenderit : quemadmodum herculem incenſũ dicunt: tamen eius doctrina in anima remanet quem admodum conbuſtorum corporum dentes reliquo corpore conſumpto dicuntur remanere . Non enim perdiſcãt opus eſt : ſed reminiſcantur ſolum . Poſtea ita ſciunt et norunt quemadmodum prius cum ea præ cepta in ĩtellectu habeant Præterea ſi quis in uirum inciderit qui id tanquam uiam ſciat facile addiſcet et

Diuina fructus

nihilipendendo

cũ didicerit mox dissedat: quod si tempus cũ sophista ignorante et iactabundo contriuerit. Circum agetur iterdũ ad oriẽtẽ iterdũ ad occidentẽ iterdũ ad meridiẽ trahetur Cũ ipse nihil sciat sed coniectet: et multo prius ipse sub talibus iactatoribus errauerit: quemadmodum indocte et lasciue canes faciunt inuenatione quæ cũ uestigiũ nõ sentiant nec noscant alios et uoce et gestu decipiunt tanquam aliquid sentiant et uideant et multæ eas clamantes imprudenter sequuntur: quarũ hæ quæ tacent solæ decipiũt quæ uero procaces ac stolide imitantes primas tumultuant et imitando etiam alias decipiunt Tale quiddam inuenies in iis qui sophistæ uocãtur quos stultorum hominum turba maxima insequitur et intelliges sophistã ab eunucho nihil differri lasciuo. Alexander cũ audiuisset admiratus est in quo sophistam comparet eunucho: qua propter illum interrogat Quia inquit sunt eunuchi quidam intemperantissimi et maximi mulierum amatores qui cum illis dormiunt: et maximam eis molestiam afferunt. Sed nihil aliud fit et si dies et noctes cum eis congrediãtur. Sic apud sophistas multos inuenies indoctos consenescere eorum uerbis longe magis deceptos quã olyssem homerus in mari dixit et prius ad inferos descẽdunt ut ille quam dicendo et audiendo boni fiant. Tu uero postquam ita natus es si uirum doctũ natus fueris: satis est tibi ad rem et artem percipiendam una

dies nec ultra multis uerbis et cauilationibus indigebis
Quod si nec iouem nec alium talem magistrum inue
nies qui celeriter et aperte quæ facienda sint doceat. ni
hil amplius: nec totam uitã in ieiuniis ac uigiliis apud
infelices sophistas contere. Hoc non ego nunc pri
mum sed homerus ante me dixit. At non homeri car
minum peritus es Alexander ualde efferebatur quod
alterum homeri opus scilicet iliadem totũ sciebat ex
odysea uero permulta Admirans itaque interrogat.
Et ubi nam de iis homerus locutus est. ibi inquit ubi
minoa iouis conuersatorem dixit an non conuersari
est familiarem esse Nõ ne iouis familiarem eum dicit?
ac si discipulum diceret: et num alias res eum discere
existimas quam regias et iustas: quandoquidem mi
nos iustissimus omnium hominum dictus est. Rur
sum q dicit reges a ioue educatos et ioui amicos quid
aliud putas eum dicere quam hunc cibum qui est do
ctrina et disciplina. At eum ita dicere existimas
reges a ioue educari ut pueri a nutricibus educantur
lacte uino et cibis et non scientia et ueritate? eodem
modo amicitiam non aliud quam eadem uelle et sen
tire quod concordia quædam est. Sic enim inter ho
mines amici uidẽtur qui omnium maxime concordes
sũt et a nulla re corrũpũt. Qui igit ioui amicus est et
cũ eo concordiã habet quo modo põt iniustum quic
quã cõcupiscere uel prauũ et turpe cogitare? Hoc etiã

ipſum uidetur ſignificare cum aliquem ex regibus lau
dat populorum paſtorem dicens . Nam paſtoris nullū
aliud officium eſt quam prouidere cuſtodire et conſer
uare omnes non autem (me hercule) cædere iugulare
excoriare . Nam ſæpe cocus unus multas oues emptas
ducit ſed multum cocus differt a paſtore et tantum fe
re quantum rex a tiranno . Cum itaque xerſes et dari
us multam turbam agebant perſarum et medorum ſa
carum arabum ægiptiorum in græcia perituram Vtrū
nec coci an regis officium exercebant prædam du
centes occidendam Ergo magnuſ rex non uidetur
tibi rex eſſe? Cui dyogenes ſubridens non magis iquit
quam minor digitus . nec ego igitur ſi illū ſuperauero
magnus rex ero? Non huius gratia inquit . Nam nec
ex pueris ille qui uincit reuera rex eſt cum ludunt . pue
ri quidem uictorem regem uocant qui eum ſutoris
uel fabri filius ſit: patris artem diſcere debet: ſed fugiēs
cum equalibus ludit et tunc maxime ſtudere ſe exiſti
mat . nonnunquam etiam ſeruus dominum relinquit .
Et uos fortaſſe tale quiddam facitis quorum uterq;
pueros habet: qui inter ſe cōtēdunt Ille perſas et aſia
nos alios: tu macedonas et alios grecos Et ut illi pila in
ter ſe coniectant . Et qui ictus eſt uici dicit Sic tu nunc
darium coniectas et fortaſſe feries ac proſternes: perſpi
catior enim mihi uideris et qui cum illo antea fuere te
cū erūt et ſubigētur et tu rex omnium nuncupaberis .
Rurſum Alexander triſtabatur et dolebat nec uiuere

uolebat nisi rex esset europæ asiæ affricæ et si qua insu
la iacet in oceano . Contra enim afficiebatur atque a/
chilles mortuus apud homerum . dicebat enim achilles
se uiuum . Male inopi seruire breuis cui uita supersit.
Quam defunctorum cunctis dominarier umbris. Ale
xander autem uidetur malle tertiæ defunctorum parti
mortuus imperare quam deus uiuere : si solummodo
rex sit cæterorum deorum solum iouem fortasse non
despiciebat quoniam regē eum homines uocāt Vnde
Dyogenes eum modis omnibus torquebat cui Alexan
der o dyogenes ludere mihi uideris. Si darium et indo
rum regem cœpero nihil prohibet me maximū omni
um qui unquam fuerunt regem fore . Nam si babylo
nem echatana susa et res indicas cœpero quid reliquū
est? At ille uidens eum ambitione flagrantem et toto
animo eo tendentem et intentum quemadmodum
grues cum ad uolatum insurgunt. Nam sese extenden
tes euolant . At nihil inquit plus ullo habebis nec re
uera rex eris ex quo hunc animum habes: nec si baby
lonis mœnia transcendens urbem capias nec si exterius
effodias et cuniuculos facias . De susis et bactris eodē
modo . Nec etiam si aliam continentē maiorem Asiā
consequaris oceanum tranans : nec si cyrum imitatus
secundo amne influas quemadmodum hydrus. Non
ne gallos qui ex dissimilibus orti sunt nothos dicis?
An non maior tibi differentia uidetur mulieris morta
lis ad deū quā galli generosi? Si igitur ita natus es ut

fertur et tu nothus es ut gallus fortasse cæterorum pu
gnacissimus eris propterea q̃ nothus. Et quod nam
iquit alexander mihi bellum restat si quos dixi cœpero
Id inquit quod omnium inexpugnabilissimum est
bellum non persissitans nec lydissitans ut darius sed
macedonissitans et græcissitans. Ille turbatus anxius
erat ne quem in macedonia aut græcia sciret bellum
sibi parantem. Interrogat ergo qui nam est iste meus
hostis i macedonia uel græcia Tu iquit cum maxime
eum nosse existimes maxime ignoras. At ille dic ergo
qui nam is tandem ē? ne occulta Cui dyogenes dico
inquit sed tu non audis te tibi maxime inimicum et
hostilem esse quamdiu malus et stultus es. Atq̃ hic
est ille uir quem tu ualde ignoras Nam nemo malus
et stultus seipsum noscit: Non ne hoc primum apollo
cuique iubebat tanquam difficillimum ut seipsum no
sceret. An non putas stultitiam consumatum et maxi
mum omnium morbum et detrimentum eē habenti
et hominem stultum ipsum sibi nocentissimum? Et
qui alicui nocētissimus et multorum malorum causa
est non ne eum illi inimicissimum atq̃ hostilissimum
confiteris? Ad hæc succēse sali sceleristissimū me omni
um puta conuitiare ultra omnes et si tibi uidetur telo
traiice: quod ex me solo et nullo alio ueritatem audis.
Nam omnes deteriores me et illiberaliores sunt Hæc
dyogenes dicebat nullo modo putans se quicquam ab
illo passurum sed plane sciens nihil fore. Scibat enim

alexandrū cū gloriæ ĩseruiret nūquā tale quicq̃ cōmiſ
ſurum :dixit itaque ipſum nec regis ſignum habere
Cui alexander non ne inquit pauloante dicebas regi
nihil opus eſſe ſignis exterioribus(mediuſſidius)inquit
dyogenes ut tiara et purpura. Ea enim nihil proſunt.
ſed opus eſt id habeat quod naturale eſt Sed quid eſt
inquit alexander quod aptum regi adeſſe uideo? Non
ne ab agriculis inquit audiuiſti ſolum eum ex apibus
carere aculeo ?quod ſibi armis opus non ſit. Nam nul
la cum eo de imperio ambigit ac decertat Tu uero nō
ſolum mihi uideris ambulare ſed etiam dormire arma
tus. Non ne ſcis timentis eſſe arma fere ? Nemo uero
qui timeat rex eſt non magis quam ſeruus :quæ audi
ens alexander quaſi telum e manu dimiſit. Hæc dyo
genes dicebat exortans eum ut beneficio et iuſtitia po
tius quam armis confideret. At tu ira in animo fers
ualde acutum et grauem et uiolētum aculeum Quin
abiicis iſta quæ nūc habes et penulam ſummēs preſtā
tioribus te obtemperas. Ridiculum dyadema circum
fers paulo poſt fortaſſe tiaram et criſtam emittes ut
galli. Nōne ſacarum feſta ſcis quæ perſæ celebrant ?
quo tu nunc exercitum paras. Ille mox ĩterrogat quæ
nam feſta (uolebat enim rex perſarum omnes ſcire)
Capientes aliquem unum damnatorum ex uinculis
in regis ſolio collocant regiam ei ueſtem dantes: tamē
ſinunt ut iubeat bibat. in delitiis ſit. regis pellicibus

utatur .ac denique nemo eum quæ uellet facere per il
los dies prohibet. postea uero uicientes ac flagellantes
suspendunt Sed cuius hoc rei signum et quare a per/
sis fieri existimas? Non ne quia persæpe stulti et im/
probi homines potestatem hanc et nomen assecuti.
Postea aliquo tempore contumeliam afferentes turpis
sime pereunt? non ne cum homine e uinculis eximunt
par est Vt qui rerum ignarus sit gaudeat et se beatum
putet ex iis quæ fiunt? si uero sciat lamentetur et seq
nolit? sed potius manere in compedibus ut erat. Tu
igitur o stultissime ne prius regnum aggrediaris quã
regere scias Ac satius tandem est nihil iubere: sed solũ
modo ipsum uiuere ac pelliceam uestem induere Cui
alexander ergo me pelliceam capere iubes qui ab her/
cule ortus qui græcorum ac macedonum princeps sũ
maxime inquit ut progeniror tuus qui nam inquit
progenitor? Archelaus respondit .an non pastor fuit
archelaus? an non cum i macedoniã uenit capras age
bat? Vtrum ergo hoc eum in purpura an in pellicia fe
cisse arbitraris? Alexander effuse ridens de oraculo in
quit o dyogenes dicis? Ille uultu acerbo quod nam
iqt oraculũ? Nescio ego qdẽ nisi ꝙ archelaus pastor
fuit Sed si tu a p̃sentibus rebus et a fastu liberabere rex
eris nõ uerbo fortasse sed ope: et uices nõ solum hoies
oẽs sed ẽt mulieres quẽadmodũ hercules quẽ tu ꝓgẽi
torẽ tuũ dicis. cui alexãder q̃s mulieres nũ amazõas di
cis? illas iqt supare nõ ẽ difficile sed alid gẽus omino

graue ac ſæuum . an non libycam fabulam audiuiſti ?
Quo negante prompte deinceps ac iucūde narrat uo/
lens illum conſolari ut nutrices pueros conſolantur
poſtquam eis uerbera intulerunt Et ut eis obſequan
tur fabulam aliquam enarrant Recte itaque ſcio non
prius te regem futurum quam dæmonē tuum placaue
ris et colens ut decet liberum herilem ac regium fece/
ris . quem tu nunc ſeruilem illiberalem ac prauum ha
bes . Hic Alexander illius uirilitatem atq; intrepidita/
tem ueritus ac plus eum cæteris oĩbus ſcire exiſtimans
orare cœpit ne ſibi inuideret ſed diceret qui eſſet ſuus
dæmon : et quomodo eum placari conueniret ſpera/
bat enim aliquod dæmonis nomen ſe auditurum . Vt
illi ſacrificia et piacula debita faceret. Dyogenes turba
tum eum et animo ſuſpenſum animaduertens illude/
bat et pertendebat ſi quo modo poſſet a faſtu et glo/
ria retrahere Nã eũ interdũ lætũ interdũ triſtẽ et aio ua
rium ſentiebat . Vt aer eſt cum ex eadem nube pluit
et ſplendet ſol. Intelligebat enim modum ĩ quo col/o
quebantur non admodum ei placere cum neminem
unquam uehementem et grauem hominẽ audiuiſſet
ſed ſolum ſophiſtarum uerba et alta et magnifica ad
miraretur. uolens itaq; illi gratum facere ſimul etiam
oſtendere q; ita rationem attollere poſſet quoniã ſibi
uidetur ut equum docilem et obedientẽ Sic de dæmo/
nibus ortus eſt . Boni et mali dæmones q et ꝓſpera et
aduerſa homibus afferunt in hoibus ſunt. Nã ꝓprius

uniuſ cuiuſque animus ipſius dæmon et genius eſt: bo
ni et prudentis bonus dæmõ mali malus. liberi liber.
ſerui ſeruus. magnanimi ac regii regius. humilis et
ignaui remiſſus. Sed nũc per ſingula diſcurrens multa
uerba exaggerem communiſſimos ac manifeſtiſſimos
dæmones dicam Aquibus omnes et tyranni et priuati
et pauperes et diuites et gentes et ciuitates ut ſic dicen
dum ſit aguntur Tunc ualde intrepide et alte reliquũ
ſermonem perſecutus eſt multæ o alexander miſerorũ
hoim corruptelæ multa uitia ſunt ac tanta fere quanta
uix perſequi poſſemus et reuera ut poeta inquit Nec
tam terribilis ulla fandi ratio eſt. Nec fors nec ira cæli
tum innectum malum: Quod non natura humana
patiendo ferat Sed cum tres uitæ ut ſic dicam obtineãt
in quas pleriq; incidunt Nulla cogitatione me her
cule conſiderantes et probantes eas ſed impetu quodã
temerario et fortuna delati: totidem eſſe dæmonas di
cendum eſt quos idocti ſequũtur et colunt alius aliũ.
Vt malum et furentem chori ducẽ malus et laſciuus
chorus. Harum quas dixi alia iucunda et delicata eſt
circa corporis uoluptates Alia auariciæ ac diuitiis dedi
ta Tertia ambabus inſolentior ac turbulentior ambi
tioſa et glorioſa quæ certiorem uehementioremq; tur
bationem et inſaniam oſtendit ac ſeſe ut boni amatri
cem decipit. Age itaq; quemadmodum elegantes ima
ginũ effectores breui eorum cogitationem et artem fe
runt non ſolum dum deorum natura humanis ſpẽbus

effingunt. ſed etiam aliarum rerum nam ſæpe fluuios
hoibus ſimiles pingunt. Nonnunquam fontibus tra
dunt mulierum formas. Inſulas quoq; ciuitates ac fere
omnia quemadmodum homerus ſcamandrum ſub
uortice loquentem facere auſus eſt Illi uero uoces ſi
mulacris non addunt ſed ſpeties quaſdã proprias et ſi
gna naturalia. Vt fluuios iacentes et plerunq; nudos:
barbam multam demittentes et myrica uel arũdine co
ronatos. Nos uero non peiores nec deteriores in ſer
monibus noſtris uideri debemus; quam illi in artibus
ſuis in modo triplicis dæmonis effingendi atq; expri
menti tres uitas oſtendentes contrario habitu et
conuerſo modo quam phyſiognomonum peritia atq;
diuinatio faciat Nam illi a forma atque figura mores
cognoſcunt et denuntiant. Nos uero a maioribus et
operibus formam et effigiẽ tra hẽus. nihil itaq; turpe
nec odioſum uideri debet ſi nos ad oſtẽdẽdã uitarum
abſurditatem improbos magis attingamus. Et ſi poe
tis et aliis artificibus comperando undecunq; exẽplo
rum et imaginum copiam comparamus. Vt ſi quo
modo poſſius eos a uitiis et malis cupiditatibus auertẽ
tes ad uirtutis et uitæ melioris amorẽ ſtudiũq; pducãuſ
uel ſicuti nõnulli circa cerimõiaſ et piacula facere ſolẽt
hecateſ irã placãteſ et propitiã facturoſ dicenteſ debic
multa et uaria miracula ãte piacula narrãt oſtẽdũt quæ
ab irata dea miſſa ẽẽ dicũt. Dæmõ ergo auaruſ cũ ſit
auri argẽti pecorũ fãilix et oim rerũ hẽndarũ ſtudioſuſ

Non ne tristis et uisu obscurus i habitu humili et igno
bili ab artifice non malo effingetur ? Præterea squali
dus sordidus nec filios nec parentes nec patriam amãs
nec affinitatem ullam putans nisi pecuniam qui deos
ideo colit ut magnos sibi thesauros commõstrẽt fami
liarium uel affinium mortem expectat ut hæreditare
possit: Festa uero damnum et uanum sumptum existi
mat . nunquam ridet implacabilis omnes suspectos
omnes noxios habens nulli credens semper ad rapinã
spectans . semper digitos mouens uel suas uel alienas
pecunias computando. In cæteris ignarus indoctus di
sciplinam et litteras deridet nisi quãtum ad computa
tionem et contractus attinẽt . Nam cum dis merito cæ
cus dicatur et pingatur . Cæcior est qui diuitiis studet
qui ad omnia possidenda rabie quadam ducitur Et
nihil amittendum putat nec quemadmodum magnet
tis lapis solum ferrum ad se trahit : sed etiam es plum i
bum. et si quis arenam obtulerit uel lapidem id arripit
ac semper fere utilius ac prestabilius habere quam nõ
habere arbitratur. maxime circa argenti possessionem
abstractus et itentus die ac nocte iter facit et lunæ cur
sum assequitur. inimicitias odiũ maledicta nihil curat
immo ornamẽtũ Et exercitationem id existimat. argẽ
tum uero quia in breuissimo comprehenditur uim du
uitiarum credit. hoc igitur sequitur hoc undiq; con
quirit . nihil nec cum dedecore nec cum contumelia
recusat nisi quãtum supplicia suspicatur. At qui

abſtinentior uidetur metu retentus inutilis canis animum habet: qui ſi latitaturum ſe ſperet alia rapit alia in ſpectat inuictus tamen abſtinet propter cuſtodum aſſiſtentiā Sic igitur hic uiſu breuis: uigil ſeruilis nunquam rideat ſemper cum aliquo iurgia et contentiones exerceat: et modo et habitu lenoni perſimilis impudenti et tenaci tinctum palium amicto unius ex meretricibus quas ſcimus. Hic dæmō turpis et indecorus amicos et ſodales: imo ſeruos et miniſtros ōnino lædit et dedecorat ſiue in priuati ſiue in regis habitu deprehendat. an non multos uideas qui reges dicuntur et caupones et publicanoſ et lenones eſſe. Dromonem et ſarambrum quia athenis cauponātur et ab atheniēſibus caupones uocantur iure ſic uocari dicimus. Dariū uero ſuperiorem quia fuſis ex babylone cauponiā exercebat adhuc perſæ cauponem uocant non tamen iure nam proprium huic præter alios dæmones accidit qui interdum occupat animam et tenet interdum ſequitur propterea ꝗ omnis cupiditatis famula et inexcuſabilis miniſtra ē opulentia Sed hic infœlicis hoīnis menti præſidet nec ad uoluptatem nec ad famam ullā diuitiarum poſſeſſionē refert nec ut expēdat et utatur: ſed eas in utileſ et in glorias ſeruat: et reuera in aliquo recondito et obſcuro conclaui incluſus tenet. ſed ſint ſane hæc. Secundus uero dæmon et eius uir eſt qui ſacrificia uoluptati defert et deam hanc colit et admiratur. muliebrē proculdubio deā hic uarius ē multiplex

odoribus et ſaporibus inexpletus . Hic circa auditum et omnia ſpectacula quæ uoluptatem afferunt Item circa tactos molles et iucundos et balnea quotidiana et res ad nullam utilitatem. P ræterea circa molliū ue ſtium tractus et accubitus elaboratas et miſteria exq ſita in cupiditatibus et uſibus oibus ualde effuſus. Præ cipue circa uenereorum incitatum et ardentē inſaniā in mulierum ac marium permiſtionibus plurimiſq; in fandis et obſcenis fœditatibus ad hæc omnia ducens et ductus nihil non iurandum nihil non faciendum pu tant. Nunc unum horum ponimus qui omnes hos morbos et animæ incontinentiam recipiat ne multum examen aggregemus adulterorum dæmonū qui uinū eſcas et alia inumera adamant . Sed ſimpliciter unum dæmonem ponimus intemperantē et uoluptatis ſeruū Cur ſi aliquunde affluat et ſubmiſtretur regalium opi um copia uel aliquæ priuatæ facultates ſuppetant in multis ac magnis flagitiis uſq; ad ſenectutem inuolui tur q; ſi minus cum cito quæ habet abſumpſerit pau per incontinens et laſciuus in libidine et inopia graui ter deſtituetur . Hic ſi quos ſub ſe tenuerit in mulie brem figuram ac uitam tranſformat ſicuti fabulæ ex hoibus in uolucres aut feras dicunt imutatos : ſi tali uoluptate fuerint ſuperati Quo in genere dæmon qui debilis et timidus eſt ad muliebres morbos et alia pu denda in quibus dānum et obprobrium eſt facile ad ducit. Vbi uero uoluptatum ſupplicia inſunt quæ de linquentes uel pecuniis multent uel uinculis et morte

pūniāt non ualde impellit. Qui uero impūdentior et audatior est ad omnia prorsum et diuina et humana preuaricanda adducit Rursum debilis ac timidos et nullos uiriles actus attingit: sed publica et ciuilia negocia iis concedunt qui melius uiuunt dedecus suum cōfessus. Proteruus autē et intrepidus omnes contumelias omnia obprobria perfert et testa ut aiunt inuersa imperator aut orator uidetur clarum et grande clamitans: quemadmodum qui scænas agunt et interdum muliebrem amictum abiciens militis alicuius uel oratoris stolam arripit et sycophonta et terribilis aspectu incedit. Num mascula et elegans huic dæmoni forma conuenit an potius uda et mollis? quare propriam ei figuram tribuamus non tamen uirilem nec terribilem qualem sæpe ipse sibi affingens induit. Procedat mediusfidius delicatus unguenta et uinum spirās uestе crocea multo et inordinato risu ebrio et lasciua commessatione quotidie commessanti persimilis corona uaria coronatus in obliquum delatus saltans et fœmineā et inconcinam cantilenam canens ab impudicis ac lasciuis mulieribus ducatur quæ cupiditates dicuntur aliæ alio ducentes nullam earum repellens nulli cōtradicens sed prompte et ultro sequens. Hæ illum furentem cum cymbalorum et tibiarum cantu agentes studiose præcedant. Ille clarius et intemperantius e medio mulierum clamet uisu albus delicatus laborum et sereni ignarus collo prono udis oculis molle

fii.

Sycophanta

Pōs

aſpiciens ſemper corpus contemplans animo et eius
mandatis nihil intentus. Hunc ſi ſculptor uel pictor
uelit effingere nulli ſimiliorem efficiet quam regia ſy/
rorū cum eunuchis et pelicibus interius īmorāti in ex/
ercitum in bellum in forum nunquam exeunti Hunc
deceptio ualde formoſa et facunda deducat quæ ſubri
dens et pollicens illum ad ipſam fœlicitatem perductu
rum in baratrum ac ſordidum cenum præcipitet ubi
eum cum coronis et ueſte inuolutum dimittat animæ
huic domino ſeruientes ac talia patientes erant inuita
quæcunq; ad labores timide et imbecilles ſunt quæcun
que uoluptatibus et corpori indulgentes turpem ac ui
tuperandam uitam degunt quamq̄ eam non eligant
ſed inducantur Poſt hæc ratio uidetur poſtulare ut iā
tertium qui eſt ambitioſus in certamen adducamus q̄
q̄ nunc nō ualde acriter decertabit et ſi naturaliter cō
tentioſus ſit et in ōnibus uelit præſtare Nam nō ei de
gloria nec de honore ē præſens diſceptatio ſed de plu/
rima et iuſtiſſima ignominia Age itaq; qualem figu/
ram formamq; ambitioſi dæmonis effingemus Num
pennatam et aeriuagam prout eius mores et cupidita
tes ſunt quæ uento deferuntur? quales boreæ filios pi/
ctores pingunt leues ac ſublimes qui cum patris auris
curſu decertant? At illi cum uellent eorum uim oſten/
debāt. Et cum argonautiſ nauigarunt et alia non mi/
nuſ quam cæteri peregerunt Hic contentioſorum ho
minum patronuſ eſt ſemper ſublimiſ. numquam ter/

Demon

Ambrosio

Poma

ram nec humile quicq̃ contingens, altus elatus, qui cum serenitas et tranquillitas fuerit uel zephyrus aliquis placidus perflarit semper magnus ac magis exultat et in ipsu m aerem euadit, persæpe etiam in tenebrosa aliqua nube latitat, cum metus uel dedecus aliquod sibi inciderit ab iis quos ipse colit et obseruat et fœlicitatis suæ fecit auctores. Sed nec aqlis nec gruibus nec alii cuiq̃ naturaliter psimilis uidetur in iis quæ ad tutelam ac firmitudinem pertinent sed potius uiolēte icari ruine conferri potest, quã dedali patris artem, qua consequi non potuit aggressus et iuuenili iactantia astris altior ferri uolens breue tempus fuit incolumis liquefacta cera et uinculis relaxatis Vnde pelago cognomem dedit ubi cadens euanuit Et ille debilibus et reuera leuibus pennis fretus idest honoribus et laudibus sibi factis fallaciter et instabiliter fertur et hominem eius æmulatorem ac ministrũ fert Vt nunc aliis altus et beatus nunc rursum humilis ac miser uideatur et primo ac maxime sibi. Quod si cui non placeat ut eum uolucrem faciamus graui et uiolente ixionis rotatiõi ac necessitati comperabimus et effingemus q̃ rapido rotæ impetu ac ui circumrotatur quod non improprium ut spero nec longe a sapientibus atq̃ elegantibus comperationibus erit. Rota namq̃ gloriæ cõperatur quæ motu et imitatione ualde faciliter circumfertur et in circunductu plures figuras cogit animum suscipere a se fictas quam figuli rota Talem itaque

hoiem circūlatū et circūuolutū turbæ et populorū adu
latorēī cōtiōibus uel ī laudatōibus regū et tyrānorum
quæ cultus et amicitiæ dicūt qs nō naturæ et uitæ grati
a miserādū putet mime tamē eū dico q cū optimus sit
magnā hoīm multitudinē suadēdo et orādo beniuole
ac iuste moderari et ad meliora deducere conat. Sed iā
hic dmō finē hēat nedū amictus et formas et alia ei cō
uenientia tribuimus infinitā uerborū exaggregatōnē
faciamus. Sit eius habitus contentiosus: stultus: tumi
dus iactantia æmulatiōe ac cæteris talibus duris et acer
bis affectibus proximus. Hæc enim omnia communi
cabilia dura et acerba necesse contentiosum consequi
antur. Par est etiam ut is ualde immutetur et men
tem inæqualem habeat cum rei seruiat inæquali et fre
quentius et continuatius lætus et tristis sit. quam uena
tores. illis enim hoc plurimum accidit cum nunc ue
natio appareat. nūc rursum euanescat. Nam cum lau
datur et cōmendatur tūc animo crescit et germinat et
admirabilem magnitudinem suscipit: quemadmodū
athenis sacrum oleæ ramum una die germinare et ma
ximum fieri dicunt. Ille quoq; risum cito contrahitur
deprimitur ac decrescit si q̄ uituperatio uel mœstitia
inciderit. hunc dæmonē etiam deceptio sequitur oīm
facundissima: non sicut ea quæ auari est uel uoluptuo
si: qui nihil clarum orōne possunt polliceri nec a se de
ceptos ad preclara et elegantia deducunt. sed solum
eis bonorum nomen nominant et afferunt. Huius au
tē deceptio extollendo ac blandiendo se eū ad uirtutē

et ad famam per cõtentionem adducere pollicetur.
Rursum hic periclitatur ne in eadem ixionis fabulam
incidat quem dicunt cum beatas iunonis nuptias con
cupisceret cum nube quadam tenebrosa et caliginosa
congressum inutilem ac difformem sobolem proge
nuisse genus centaurorum uarium et calamitosum.
Nam qui ab amore gloriæ aberrat cum opinionis cupi
ditate congressus non intelligit reuera pro diuino et
uenerando congressu se cum nube congredi. Ex qui
bus nuptiis et congressu nullum commodum nec uti
le prouenit: sed miraculosæ quædam et irrationales
et centauris persimiles concionatorum uirorum in re
bus publicis pertractationes et sophistarum cõscripta.
Nam peregrinorum centuriones: sophistæ: et concio
natores dæmoni illi tribui debent et illius portioni et
societati adnumerari. Imperatores uero preceptores
et ciuiles uiros secerno a predictis. Sed iam executus
sum eos qui a singulis dæmonibus agũtur: sæpe tamẽ
eundem duo uel omnes sortiti sunt. ũde contraria in
ter se iubent minantes nisi pareat magnis se illum dã
nis affecturõs uoluptuosus enim dæmon iubet ut omia
in uoluptatibus absumat nec auro: nec argento: nec
rei cuiquam pareat. Auarus uero et tenax non sinit
sed deterret et minat si obtẽpet famæ: siti: pauptate et
iopia piturũ: et huic pugnat ut obsistat. Nã uolupta
tis et gloriæ amatores nũq̃ possũt cõcordare nec idem
dicere. Nam ille gloriam despicit et illud sardanapali
elegiũ sæpe ꝓfert. hæc habeo que edi quæq; exaturata

libido Hauſit. at illa manent multa et preclara relicta. Et ſæpe mortem ante oculos ponit cum nullam amplius uoluptatem ſentire poterit. Gloriæ uero cupidus abducit et a uoluptatibus retrahit. obprobria conuitia proponens. Cum igitur non habeat quid faciat et quo ſe uertat et occultet ſæpe in tenebras refugit et alteri obſequi conatur. At ille eum detegit et in medium trahit ita profecto diſcerptus et diſtractus et in cõtinua ſecum animi ſeditione neceſſe ad omne infortunium ac miſeriam perueniat Nam quemadmodum morbi inter ſe impliciti cum contrarii uideantur grauem ac dubiam curationem efficiunt. ſic implicitis et permixtis inter ſe animi affectibus eueniat neceſſe eſt. Nos uero iam pura et meliora armonia imutata optimũ ac tẽperantẽ dæmonem ac deũ decantemus: a quo ut diſciplinã et ſaluberrimos ſermões aſſequeremur ac ꝓticipare ẽus parcæ uoluerũt Nã nobis a deo factæ ſũt.

FINIS.

Dionis opuſculum aureum ac penitus diuinum explicit accuratiſſime per PLAtonem De BEnedictis impreſſioni traditum BOnonie Anno domini Mcccclxxxxiii.

REGISTRVM

.a.b.c.d.e.f.

Omnes ſunt quaterni excepto ultimo qui cõtinet folia duo ideſt eſt duernus LAus Deo.